

Ønsker og prioriteringer i forbindelse med valg af plejehjem

En spørgeskemaundersøgelse blandt ældre døde

Mette Sommer Lindsay

Helle Skjoldan

Danske Døves Landsforbund 2022

Danske
Døves
Landsforbund

Ønsker og prioriteringer i forbindelse med valg af plejehjem

En spørgeskemaundersøgelse blandt ældre døve

Mette Sommer Lindsay
Helle Skjoldan

ISBN: 978-87-87471-23-7

© 2022. DANSKE DØVES LANDSFORBUND
Der må citeres fra rapporten med tydelig kildeangivelse.

Indhold

1. Forord	4
2. Opsummering	5
3. Historik og problemstilling	8
3.1 Plejehjem for døve.....	8
3.2. Lovgivning og visitation til de fire plejehjem for døve.....	11
4. Metode og repræsentativitet	14
4.1 Metodeovervejelser	14
4.2 Målgruppens størrelse	17
4.3 Stikprøvens sammensætning	21
5. Undersøgelsens resultater	24
5.1 Tegnsprog eller nærhed	24
Alders betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed	24
Bopæls betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed	25
Medlemskabs betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed	26
5.2. Valg af plejehjem	26
Ikke at tage beslutning.....	27
Alderens betydning for beslutning om plejehjem.....	27
Bopæls betydning for valg af plejehjem.....	29
Korrelation mellem tegnsprogsmiljø og valg af plejehjem for døve?.....	31
Medlemskabs betydning for valg af plejehjem.....	32
Andre forhold med betydning for valg af plejehjem	32
5.3 Indtryk af de fire plejehjem.....	32
Sammenhæng mellem kendskab og valg.....	33
Vurderingen af de fire plejehjem	35
Analyse af valget	37
6. Afsluttende bemærkninger	39
7. Ordforklaringer	40
8. Bilag	41

1. Forord

Kommunikation er noget, de fleste danskere tager for givet, og for hvem det forekommer utænkeligt at skulle tilbringe sin sidste tid uden mulighed for at kunne kommunikere med de mennesker, der skal drage omsorg for en.

I dag findes der fire plejehjem i Danmark, hvor man har reserveret et antal pladser til ældre døve, og hvor personalet kan tegnsprog. Da døve bor spredt i hele landet, vil det for mange betyde et opbrud fra nærområdet, fra netværket og fra det sted, man kender og føler sig tryk, hvis man vil at bo et sted, hvor der er adgang til kommunikation med personalet.

Det er dette valg, vi i Danske Døves Landsforbund (DDL) zoomer ind på i nærværende undersøgelse. Vi spørger ældre døve om deres indtryk af de fire plejehjem, hvordan de selv vil prioritere, hvis det bliver aktuelt, og hvilket plejehjem de i så fald ville foretrække.

Til undersøgelsen har vi fået hjælp fra mange forskellige mennesker. En arbejdsgruppe har fulgt undersøgelsen fra start til slut, kommet med ideer og forslag til undersøgelsesdesignet samt hjulpet med at indsamle besvarelser fra ældre døve.

De fire plejehjem for døve har beredvilligt stillet op med information om deres tilbud. Det samme har forvaltningerne i flere kommuner, hvor vi har henvendt os for at indhente yderligere information om takster, lovgivning, visitation med videre.

Vi har gennem hele forløbet haft et godt og tæt samarbejde med døvekonsulenterne, der har bidraget med sparring og information, udbredelse af viden om undersøgelsen blandt ældre døve samt indsamling af besvarelser. Også ældre- og seniorvejledere, døvepræster og frivillige besøgsvenner har hjulpet med at udbrede viden om undersøgelsen og indhente besvarelser fra de ældre.

Midler skænket af Thora og Harald Olesens Legat har muliggjort arbejdet med undersøgelsen, for hvilket vi er dybt taknemmelige.

Sidst, men ikke mindst, vil vi gerne fremhæve alle de ældre døve, der har taget sig tid til at besvare spørgeskemaet.

Til alle skal lyde en stor tak. Vi kunne ikke have gjort det uden jer.

2. Opsummering

Dette er en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt døve på 60+, der ikke selv bor på plejehjem eller andre botilbud. Der indkom 300 gyldige besvarelser, og idet vi estimerer vores målgruppe til at være på mellem 710 og 840 personer, har vi opnået en svarprocent på mellem 36 % og 42 %.

Vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed

I undersøgelsen har vi spurgt målgruppen, hvad de ville vægte højest, hvis de skulle på plejehjem: tegnsprogsmiljø eller nærhed til familie, venner og lokalområde. Svarene viser, at 72 % af de ældre ville prioritere tegnsprogsmiljø højest, mens 28 % ville vægte nærhed til familie, venner og lokalområde højest.

Analysen viser dog, at der er undergrupper, hvor fordelingen er anderledes. Blandt ikke-medlemmer, der har besvaret spørgsmålet, vægter kun 58 % tegnsprogsmiljø, mens 42 % vægter nærhed. Det stemmer med vores antagelse om, at ikke-medlemmer i mindre grad ville vægte tegnsprogsmiljø, idet vi formoder, at deres netværk blandt andre døve er mindre, og at de i højere grad orienterer sig mod familien og lokalmiljøet. Tallene er dog små og skal derfor fortolkes med forsigtighed, men resultatet indikerer, at ikke-medlemmer i højere grad prioriterer nærmiljø. Denne gruppe er underrepræsenteret i undersøgelsen, og derfor formoder vi, at der reelt er flere ældre døve, der foretrækker nærhed frem for tegnsprogsmiljø end de 28 %, som de indkomne besvarelser viser.

Der stor forskel på, hvordan respondenterne fra de fem regioner svarer. 86 % af respondenterne fra Region Hovedstaden svarer, at de ville vægte tegnsprogsmiljø højest, mens kun 55 % af respondenterne fra Region Midtjylland ville vægte tegnsprogsmiljø fremfor nærhed. Vi formoder, at de store regionsvisе forskelle hænger sammen med, hvor langt man skal rejse for at komme til et plejehjem med tegnsprog. I Region Hovedstaden er der to sådanne plejehjem, og afstandene er relativt små, mens der ikke er noget i Region Midtjylland, hvor man derfor skal rejse væsentligt længere for at komme til et plejehjem med tegnsprog.

Vi havde forventet, at jo yngre man var, jo højere ville man vægte tegnsprogsmiljø, og jo ældre man var, jo højere ville man vægte nærhed. Dette mønster har vi imidlertid ikke fået bekræftet i undersøgelsen. Dog er der blandt de allerældste respondenter (gruppen på 85+) markant flere, der foretrækker nærhed (64 %) fremfor tegnsprogsmiljø (36 %), men tallene er meget små, da vi kun har få respondenter i denne aldersgruppe, og vi kan derfor ikke konkludere noget sikkert om, hvorvidt alder har nogen indflydelse på vægtning af tegnsprogsmiljø overfor nærhed.

Valg af plejehjem

I Danmark har vi fire plejehjem for døve: Egebækhus, Kastanjehusene, Ulleruphus og Sirius, hvor personalet – i varierende grad - kan tegnsprog.¹

I undersøgelsen har vi også bedt de ældre om at pege på, hvilket plejehjem de ville vælge, hvis det var aktuelt. Her er der kun 40 % af respondenterne, der peger på et af de fire plejehjemstilbud på tegnsprog. 42 % svarer "ved ikke", og 18 % ønsker et andet tilbud.

¹ I rapporten kaldes disse fire tilbud for "plejehjem for døve" eller "plejehjemstilbud på tegnsprog" eller "plejehjem med tegnsprogsmiljø". I denne rapport forholder vi os ikke til, at tegnsprogniveauet på de fire tilbud er varierende. For en gennemgang af personalets tegnsproguddannelse se Helle Skjoldan: "Status på Dansk Tegnsprog", 2021.

Blandt de 58 % af respondenterne, der faktisk har peget på et plejehjem, adskiller deres *konkrete* valg af plejehjem sig - lidt overraskende - fra svarene på spørgsmålet om prioritering af tegnsprogsmiljø versus nærhed. Hvor der var 72 %, der vægtede tegnsprog højest, så er der kun 68 %, der vælger et plejehjem med tegnsprog, mens 32 % ville vælge et andet tilbud.

I modsætning til hvad vi så i forbindelse med spørgsmålet om vægtning af tegnsprogsmiljø, så har alderen en vis indflydelse på, om man har taget stilling til det konkrete spørgsmål om, hvilket plejehjem man gerne ville bo på. Det gør sig gældende for de yngste ældre (de 60-69-årige), der i mindre grad end den resterende del af ældregruppen har taget stilling til dette spørgsmål.

Alder er imidlertid ikke den eneste faktor, der har betydning for, om man har truffet et valg. Svarene på det følgende spørgsmål, hvor vi har bedt de ældre vurdere de fire plejehjem for døve, viser, at der er en stor procentdel af de ældre, som ikke kender til disse tilbud, og at der er en tydelig korrelation mellem manglende viden om de fire tilbud og manglende stillingtagen til, hvor man selv gerne vil bo.

I forhold til valg af plejehjem er der regionsvist samme forskel, som vi fandt i forbindelse med prioritering af tegnsprog versus nærhed: Hovedstadsregionen har den største andel af ældre, nemlig 57 %, som vælger et af de fire plejehjem for døve, mens Region Midtjylland har den laveste andel, hvor blot 26 % peger på et af disse tilbud. Det bekræfter formodningen om, at *afstanden* til et plejehjemstilbud på tegnsprog har betydning for det konkrete valg. Blandt dem, der peger på et af de fire plejehjem for døve, er der - ikke overraskende - en klar sammenhæng mellem, hvor man bor, og hvilket af de fire plejehjem man peger på. Respondenterne vælger i næsten samtlige tilfælde det tilbud, der ligger nærmest egen bopæl.

Undersøgelsen viser, at der procentuelt er flere blandt DDL's medlemmer, der peger på et af de fire plejehjemstilbud på tegnsprog, end der er blandt ikke-medlemmer, nemlig henholdsvis 43 % og 25 %. Dette stemmer overens med ovenstående analyse, der viste, at medlemmer i højere grad end ikke-medlemmer vægter tegnsprogsmiljø fremfor nærhed.

Hvis vi ser på de ældres *konkrete* valg af de fire plejehjemstilbud på tegnsprog, så er Kastanjehusene det plejehjem, hvor flest vil bo: 36 % af respondenterne peger på Kastanjehusene, 28 % peger på Ullestruphus, mens 26 % peger på Egebækhus. Sirius er det plejehjem på landsplan, som færrest respondenter peger på med kun 10 %. Men Sirius er samtidigt det plejehjem, der har den største procentuelle tilslutning fra respondenterne i egen region, nemlig 55 %. At Sirius på landsplan har så lav en tilslutning, hænger sammen med, at Region Nordjylland er den region, hvorfra der er færrest respondenter.

Blandt dem, der svarer, at de ønsker et andet tilbud end de fire plejehjem for døve, er der nogle regionsvise grupperinger, der i kommentarfeltet peger på alternative tilbud: Den største gruppe er fra Region Midtjylland, der ønsker et tegnsprogstilbud i Aarhus, og den næststørste gruppe er fra Region Syddanmark, der ønsker et tegnsprogstilbud i Odense. Desuden er der en mindre gruppe døve i Region Sjælland, der peger på et bestemt plejehjem i Ringsted.

Indtryk af de fire plejehjem for døve

I det tredje spørgsmål er de ældre blevet bedt om at vurdere de fire plejehjem for døve baseret på det indtryk, de har af tilbuddene. Det kan være et indtryk, man har fået gennem ens netværk blandt andre døve, og det er derfor ikke nødvendigvis et udtryk for, hvordan beboerne på de pågældende plejehjem selv oplever det. Vi har med dette spørgsmål primært været interesseret i at se, hvordan de fire plejehjems ry er blandt ældre døve.

Vi havde forud for undersøgelsen en antagelse om, at en stor del af ældregruppen ville kende til - eller i hvert fald have hørt om - de fire plejehjem. Det var derfor overraskende at konstatere, at der var så

mange, som svarede "ved ikke". De fire plejehjem er dog ikke lige ukendte for de ældre. Der er flest, der har et indtryk af de to "ældste" plejehjem: 41 % har et indtryk af Ulleruphus, og 38 % har et indtryk af Egebækhus. De to "nyere" plejehjem er mindre kendte: 25 % har et indtryk af Kastanjehusene, og kun 10 % har et indtryk af Sirius.

Når respondenterne skal vurdere de fire plejehjem efter indtryk, placerer gennemsnitsvurderingerne sig således, at Egebækhus får den højeste vurdering på 3,7 point. Ulleruphus får den næsthøjeste vurdering med 3,5 point, mens Sirius og Kastanjehusene får den laveste vurdering med 3,3 point. Dette er på en skala fra 1 til 5, hvor tre er det neutrale midtpunkt, og de gennemsnitlige vurderinger placerer sig dermed alle mellem "neutral" og "god".

Ser vi på, hvordan respondenterne, der har peget på et af de fire plejehjem for døve, vurderer samme plejehjem, er det slående, at der ikke i alle tilfælde synes at være overensstemmelse mellem valg af plejehjem og en positiv vurdering. For Sirius er det særligt påfaldende: De fleste af de respondenter, der peger på dette plejehjem, har enten intet indtryk af plejehjemmet eller har givet det en neutral eller ligefrem negativ vurdering. Dette er givetvis et udtryk for, hvor få valgmuligheder der er: Hvis man ønsker at bo på et plejehjem med tegnsprogsmiljø og bor i Region Nordjylland, så er Sirius det eneste mulige valg - uanset hvilket indtryk man ellers har af stedet.

For de respondenter, der har valgt Kastanjehusene, er der 43 %, der ikke har noget indtryk af stedet. Det er særligt interessant, fordi der faktisk i denne region er to plejehjem for døve, og der har derfor været mulighed for at vælge. Placeringen (centralt i København) kan her være den udslagsgivende faktor, hvad der da også er flere, der peger på i deres kommentarer.

Mange af respondenterne har benyttet sig af muligheden for at uddybe deres svar med yderligere kommentarer. Heraf fremgår det, at det ikke kun er tegnsprogsmiljø eller nærhed, der betyder noget, når man skal vælge plejehjem. Særligt mange peger på størrelsen af boligen som en væsentlig faktor, og her kritiseres flere af tilbuddene for at have for små boliger.

Flere respondenter tilkendegiver desuden, at de ønsker mere viden om de fire tilbud. De efterlyser blandt andet åbent hus-arrangementer, så man kan komme forbi og se på forholdene.

3. Historik og problemstilling

3.1 Plejehjem for døve

Frem til år 2000 var der i Danmark to plejehjemstilbud til ældre døve: et i Østdanmark og et i Vestdanmark.

Egebækhus blev indviet i 1964 i Nærum som et pleje- og alderdomshjem under Hjemmet for Døve². I dag fungerer stedet som et specialtilbud med 24 pladser til døve og døvblinde borgere, der ikke kan klare sig selv i eget hjem.

Plejehjemmet **Ulleruphus** blev oprettet i 1974 som en selvejende institution i et samarbejde mellem Døvefonden og Fredericia Kommune. Plejehjemmet har 45 pladser, hvor døve har fortrinsret til halvdel. I tilknytning til plejehjemmet er der desuden 46 ældreboliger.

Herudover husede Dansk Blindesamfunds plejehjem, **Solterrasserne** i Valby, der var et specialplejehjem for døvblinde, også i en årrække nogle få døve beboere.

I 1990'erne fik DDL foretaget flere ældreundersøgelser, både kvantitative og kvalitative, der på forskellig vis belyste ældre døves livssituation og ønsker til fremtidigt ældreliv – herunder plejetilbud. Undersøgelserne viste, at udover tegnsprogs miljø så var nærhed til familie, venner og lokalmiljø en vigtig faktor for ældre døve, når/hvis de skulle på plejehjem. I en undersøgelse fra 1994, der bestod af kvalitative interviews med 47 ældre døve, blev følgende konkluderet:

*"Rapporten vil komme til at betyde en omlægning af vores politik på ældre-bolig-området. For den viser, at de to eksisterende plejehjem for døve (Ulleruphus i Fredericia og plejehjemmet i Nærum) ikke er eftertragtede løsninger. Mange af de medvirkende giver udtryk for, at de ikke ønsker at flytte til en anden landsdel – langt fra familie og venner – når de ikke længere kan klare sig selv."*³

Undersøgelsen "Ældreomsorg for Døve" fra 1999, hvor man interviewede 360 ældre døve med henblik på at belyse deres livssituation, viste, at 44 % af de ældre, der boede i plejebolig, havde valgt de to plejehjem Egebækhus og Ulleruphus fra og boede på lokale tilbud, hvor personalet ikke kunne tegnsprog.

Siden begyndelsen af det 21. århundrede er der kommet flere tilbud til. Aalborg Kommune besluttede i 2014 at reservere 16 pladser til døve på et kommunalt plejehjem, **Sirius**. I 2019 etablerede Københavns Kommune - efter i en periode at have arbejdet med at skabe et miljø for døve på andre plejehjem i kommunen (Sølund, Fælledgården) - et tilbud på plejehjemmet **Kastanjehusene** på Nørrebro, hvor døve har fået fortrinsadgang til ti pladser. Og der er ønsker fra ældre døve flere steder i landet om, at der oprettes flere lokale plejehjemstilbud på tegnsprog – for eksempel i Aarhus og i Odense.

²I dag: CFD

³Anette Gramstrup: "Boformer for ældre døve, der ikke længere kan klare sig selv i eget hjem.", 1994.

Geografisk placering af de fire plejehjem for døde:

Hvis vi ser på udviklingen de seneste to år for de fire tilbud, så fremgår det, at antallet af ældre døve svinger en del fra år til år, hvilket gør det mere sårbart særligt for de mindre tilbud:

	Pladser til døve	Forår 2020	Efterår 2021	Forår 2022
Ulleruphus	23	15	9	8
Egebækhus	24	22	16	16
Sirius	16	6	6	8
Kastanjehusene	10	2	7	5
I alt	73	45	38	37

Tallene kunne tyde på, at fremgang på nogle tilbud betyder tilbagegang på andre. Oprettelsen af tilbudet på Kastanjehusene synes således at have haft indvirkning på antallet af beboere på Egebækhus. Men også antallet af døve beboere på Ulleruphus er reduceret betydeligt i den pågældende periode. Der er samtidigt sket en reduktion i det samlede antal ældre døve på de fire tilbud⁴, så der i øjeblikket er pladser ledige på alle fire tilbud. Perioden er dog for kort til, at vi på den baggrund kan konkludere, om der er tale om en generel tendens.

At det kniber med at fylde pladserne op, har imidlertid skabt en bekymring i DDL's Hovedbestyrelse for, om det er realistisk at opretholde tilbud til ældre døve på fire (eller flere) plejehjem i landet. På den ene side er der hensynet til ikke at skulle flytte for langt for at komme på plejehjem. På den anden side er gruppen af ældre døve så lille, og det er også vigtigt at sikre, at der ikke bliver så mange tilbud, at et rimeligt tegnsprogniveau ikke kan opretholdes alle steder. For erfaringerne viser, at det er vanskeligt at opbygge og opretholde et godt tegnsprogsmiljø på de tilbud, hvor en meget lille gruppe ældre døve integreres i et alment tilbud til hørende ældre.

Samtidigt ved vi, at der siden 1990'erne er sket en udvikling, hvor kriterierne for at blive visiteret til et alment plejehjem er blevet skærpet, således at de ældre, der visiteres til plejehjem i dag, er mere plejekrævende end tidligere:

*"Omkring 41.000 danskere over 65 år bor på plejehjem - det svarer til 3,6 procent af alle ældre over 65 år. Beboerne er i gennemsnit ca. 84 år, når de flytter ind, og lever i gennemsnit 2 år og 8 måneder på plejehjem. Knap en tredjedel bor der mindre end et år (...) Ca. halvdelen af beboerne har en eller flere kroniske sygdomme. To tredjedele har en demenssygdom."*⁵

At de ældre døve, der visiteres til plejehjem i dag, er dårligere fungerende og i mindre udstrækning selv deltager aktivt i kommunikationen, gør opgaven med at skabe og vedligeholde et godt tegnsprogsmiljø mere udfordrende. Dette aspekt bidrager yderligere til Hovedbestyrelsens bekymring for, om flere nye plejehjemstilbud til døve vil påvirke tegnsprogsmiljøet på de enkelte tilbud.

På denne baggrund blev det besluttet at iværksætte en undersøgelse af ældre døves ønsker og prioriteringer i forbindelse med plejehjemsvalg. Formålet med undersøgelsen er at skaffe et grundlag for det kommende arbejde for at sikre, at der findes de rette plejetilbud til ældre døve.

⁴Pladserne på de almene plejehjem Sirius, Kastanjehusene og Ulleruphus står dog ikke tomme. Hvis de ikke søges af døve, fyldes de op med hørende beboere.

⁵Ældresagen: [Fakta om beboerne på de danske plejehjem \(aeldresagen.dk\)](https://aeldresagen.dk), 2021

Nærværende undersøgelse er et resultat heraf. Den fokuserer på nogle få spørgsmål: Hvor vil man selv gerne bo? Hvad synes man om de fire plejehjemstilbud, der findes til døve i dag? Og hvad er vigtigst, hvis man skulle vælge: tegnsprogsmiljø, eller at plejehjemmet ligger i nærheden af familie og venner?

3.2. Lovgivning og visitation til de fire plejehjem for døve

En af forudsætningerne for at få det rette tilbud er, at den enkelte har mulighed for at vælge det. I dette afsnit ser vi nærmere på både lovgivning og praksis i forbindelse med visitation og valg af plejehjem.

For at få plads på et plejehjem skal man som tidligere nævnt visiteres hertil af kommunen. Kommunerne har forskellige standarder på deres plejehjem og forskellige kriterier for, hvornår man kan visiteres. Men generelt gælder det, at man for at blive godkendt til en plads i dag skal være afhængig af pleje og omsorg i et betydeligt omfang, hvor plejen ikke kan gives i anden bolig end på plejehjemmet.

De tre plejehjem Ulleruphus, Kastanjehusene og Sirius drives efter lov om almene boliger § 54.⁶ Det betyder blandt andet, at man som beboer har en huslejekontrakt, og at man betaler indskud og husleje, som reguleres efter lejelovens bestemmelser. Frem til 1988 kunne der oprettes plejehjem efter lov om social service § 192. Alle tre ovenstående plejehjem blev etableret efter serviceloven, men videreføres i dag efter almenboligloven.⁷

Egebækhus drives efter § 107 og § 108 i serviceloven:

"Kommunalbestyrelsen skal tilbyde ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis"^{8 9}

At Egebækhus drives efter § 107 og § 108 i serviceloven, betyder, at det i modsætning til de tre andre tilbud ikke er et alment plejehjem, og at tilbuddet specifikt er målrettet døve og døvblinde. Det betyder desuden, at man for at få plads på Egebækhus skal være visiteret til et specialtilbud.

Ovenstående bestemmelser i servicelovens § 108 synes ikke at adskille sig væsentligt fra de kriterier om plejebenhov, der gælder for visitation til de almene plejeboliger. Man skal for at blive visiteret til både specialtilbud og almene tilbud have et omfattende plejebenhov. Men visitation til de to typer af tilbud adskiller sig, og det kan i praksis være to forskellige enheder i kommunen, der håndterer dem.

Hvis man er visiteret til et alment plejehjem, har man som borger ret til frit at vælge mellem de almene plejehjemstilbud. Det gælder også, hvis man er visiteret til et specialtilbud jævnfør § 58 A i almenboligloven:

⁶ Det er dog kun selve botilbuddet, der drives efter lov om almene boliger. Plejen ydes efter bestemmelser i serviceloven, og sundhedsydelse bevilges efter bestemmelser i sundhedsloven.

⁷ Efter almenboligloven (lov om almene boliger) er der tale om plejeboliger, men her i rapporten kalder vi for nemheds skyld både plejehjem og plejeboliger for plejehjem.

⁸ Lov om social service, § 108.

⁹ § 107 handler om midlertidigt ophold: "Kommunalbestyrelsen kan tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det."

"Ældre og personer med handicap, der har et særligt behov for almene ældreboliger, jf. § 5, kommunale eller regionale botilbud samt plejehjem og beskyttede boliger, jf. §§ 108 og 192 i lov om social service, har ret til frit at vælge sådanne boliger."

Som det ses, er der også frit valg mellem specialtilbuddene, men visitation til et alment plejehjem giver ikke automatisk ret til at vælge et specialtilbud. Derfor kan det være forbundet med større udfordringer at få bevilget en plads på Egebækhus.

En betydningsfuld faktor i denne sammenhæng er, at der er forskel på prisen på Egebækhus og de øvrige tilbud. Døgnprisen for Egebækhus 2022 er således 3.077 kroner,¹⁰ for Kastanjehusene 1.520 kroner, for Ulleruphus 1.461 kroner og for Sirius 1.209 kroner.¹¹ Vores lille rundspørge hos tre kommuner bekræfter, at prisen spiller en rolle for, om ældre døve kan visiteres til et specialtilbud.¹²

Nedenfor har vi en summarisk oversigt over de fire plejehjemstilbud til døve:

	Botilbuddet drives efter	Plejen tildeles efter/døve visiteres efter ¹³	Pris pr. døgn/år	Antal beboere /antal pladser, hvor døve har fortrinsadgang /antal døve beboere	Antal ansatte /heraf døve	Hørende personales tegnsprogsuddannelse (opgjort i gns. antal timers undervisning pr. ansat) ¹⁴
Ulleruphus ¹⁵	ABL § 54	SL § 83	1.461,- /533.265	45/23/8	36/3 ¹⁶	34
Egebækhus ¹⁷	SL § 107 og § 108	SL § 107 og § 108	3.077,- /1.123.105 ¹⁸	24/24/16	29/10	180
Sirius	ABL § 54	SL § 83	1.209,- /441.460	72/16/8	85/0	3
Kastanjehusene	ABL § 54	SL § 108	1.520,- /554.800,-	91/10/5	90/2	90

¹⁰ Dette er prisen for et § 108-tilbud. Døgnprisen for et § 107-tilbud er 3.846 kroner.

¹¹ For Sirius' vedkommende er der ikke tale om en fast pris, da der udregnes en pris for hver borger ud fra et konkrete timeforbrug. Prisen her er en gennemsnitspris for de nuværende otte døve beboere på Sirius.

¹² En kommune skriver sådan til os: "For frit valg af tilbud på tværs af regelsættene (visiteret til plejebolig, men ønsker et § 108-botilbud) kræves det, at det ønskede tilbud både er af tilsvarende karakter og ikke væsentligt dyrere end det tilbud, man er visiteret til." Svaret er fra Københavns Kommune, og flere andre kommuner bekræfter det samme, ligesom en ankestyrelsesafgørelse stadfæster det.

¹³ Plejen tildeles efter servicelovens bestemmelser, mens sundhedsydelse tildeles efter § 138 og § 140 i sundhedsloven.

¹⁴ Fra "Status på dansk tegnsprog", 2021. (Opdateret for Egebækhus.)

¹⁵ I tilknytning til plejehjemmet ligger 46 ældreboliger, hvor der bor 17 døve beboere.

¹⁶ Der er desuden fire døve ansatte i det team, der blandt andet servicerer ældreboligerne.

¹⁷ Egebækhus er forbeholdt døve (og døvblinde) beboere, og derfor står eventuelt ikke besatte pladser tomme. For de øvrige tilbud fyldes tomme pladser op med hørende beboere.

¹⁸ Dette er prisen for et § 108-tilbud. Døgnprisen for et § 107-tilbud er 3.846 kroner.

Vi har forsøgt at afdække, hvor udfordrende det i praksis er at blive visiteret til de fire plejehjem for døve – og i særdeleshed til Egebækhus. Det har vi blandt andet gjort via samtaler med lederne på plejehjemmene, med forvaltningerne i enkelte kommuner samt via en rundspørge blandt døvekonsulenterne foretaget i juni til august 2022.

Det oplyses fra flere sider, at i hvert fald nogle kommuner i forbindelse med visitation af ældre døve til en plejehjemsplads også ser på den ældres behov for kommunikation i et tegnsprogsmiljø. Det betyder i praksis, at døves funktionsniveau generelt set kan være bedre end øvrige borgeres, når de visiteres til et plejehjem.

Vores rundspørge blandt døvekonsulenterne viste, at konsulenterne sammenlagt havde været involveret i fem sager om visitation til plejehjem i løbet af de seneste to år. Ingen havde i denne periode oplevet, at der var givet afslag til ældre døve, der havde ansøgt om en plads på et af de fire plejehjem. I en enkelt sag var der dog udfordringer med at få borgeren visiteret til Egebækhus af hjemkommunen. Borgeren afgik ved døden, før bevillingen faldt på plads.

Det fremgår af de medfølgende uddybende forklaringer fra flere, at der skal argumenteres for at få bevilget en plads på Egebækhus. Tallene (kun fem sager på to år) viser dog, at der langt fra altid er en døvekonsulent involveret, når døve visiteres til plejehjem.

Egebækhus bekræfter, at det kræver en del oplysningsarbejde, før en kommune bevilger plads. Der har været to til tre sager i løbet af de sidste 10-15 år, hvor en forespørgsel fra en kommune om en plads på Egebækhus ikke endte med en bevilling. Det skal nævnes, at man ikke kender årsagen til, at de pågældende borgere aldrig flyttede ind på Egebækhus. De kan være gået bort i den mellemliggende periode. Det fortælles desuden, at det i mange tilfælde "kræver stærke pårørende" at få en plads på Egebækhus. Det er ofte de pårørende, der skal kæmpe for det.

En døvekonsulent oplyser, at ønsket om at komme på plejehjem sjældent kommer fra den ældre døve selv. Ofte er det familien eller kommunen, for eksempel hjemmesygeplejen eller hjemmehjælpen, der rejser spørgsmålet om plejehjem.¹⁹ Det understøtter udsagnet om, at det er vigtigt med stærke pårørende, der kan argumentere for sagen.

Flere døvekonsulenter fortæller desuden, at de har oplevet pårørende, der ikke ønsker, at den ældre flytter på et af de fire plejehjem for døve, fordi det ligger for langt fra de pårørendes bopæl.

Sammenfattende kan vi konkludere, at det generelt ikke synes at være vanskeligt for ældre døve at blive visiteret til de tre almene tilbud (Sirius, Ulleruphus, Kastanjehusene), og at visse kommuner faktisk visiterer ældre døve tidligere end øvrige borgere til de almene tilbud. Der er tydeligvis større udfordringer med at blive visiteret til Egebækhus. Det ser dog ud til at lykkes i langt de fleste tilfælde.

Vores lille rundspørge siger derimod ikke noget om, hvor mange ældre der ønsker at bo på Egebækhus, men hvor der aldrig ansøges om en plads, fordi familien ønsker noget andet, eller fordi den ældre ikke selv kan eller magter at give udtryk for sine ønsker på det tidspunkt, hvor plejehjem er blevet aktuelt.

¹⁹ Undersøgelser foretaget blandt den hørende befolkning viser, at det samme gør sig gældende her. Se blandt andet Wentzer og Rasmussen: "Ældreboliger i Randers Kommune", 2014.

4. Metode og repræsentativitet

4.1 Metodeovervejelser

Målet med denne undersøgelse er at afklare, hvordan ældre døve stiller sig til valg af plejehjem og i særdeleshed, om de ville prioritere tegnsprogsmiljø eller nærhed til familie, venner og lokalmiljø højest.

Undersøgelsens metode er fastlagt ud fra en afvejning af mål og omkostninger for at opnå det bedst mulige resultat indenfor en given resurseæssig ramme.

I DDL's ældreundersøgelse fra 1999 ansatte man en projektleder samt tre projektassistenter, der over en to- til treårig periode varetog undersøgelsen, der bestod af interviews med 360 ældre døve. Undersøgelsen, der blev finansieret af satspuljemidler, udgør i denne sammenhæng en slags "golden standard", som vi resurseæssigt ikke har haft mulighed for at komme i nærheden af med denne undersøgelse.

Vi har valgt en spørgeskemaundersøgelse, fordi det er en væsentlig mindre omkostningstung måde at indsamle data på - vel vidende at vi ikke på denne måde ville få detaljeret information om årsager eller om de overvejelser, som ældre døve måtte have i forbindelse med valget. Undersøgelsen skulle primært give svar på nogle få hovedspørgsmål, og på baggrund af resultaterne kan der siden tages stilling til, om der skal investeres resurser i en eller flere uddybende, kvalitative undersøgelser.

En anden grund til at vælge den kvantitative metode har været, at det var vigtigt for Hovedbestyrelsen at få adgang til noget materiale, der var statistisk repræsentativt for ældregruppen. I forhold til at nå ud til mange respondenter er spørgeskemaundersøgelsen sammenlignet med andre metoder en oplagt mulighed for at opnå en rimelig repræsentativitet indenfor den givne økonomiske ramme.

Svaghederne ved en spørgeskemaundersøgelse er flere, og disse er søgt imødegået på forskellig vis, hvilket vi gennemgår nedenfor.

For de fleste døve er skriftlig dansk et fremmedsprog. Det er derfor forbundet med ekstra resurser for vores målgruppe at skulle besvare en skriftlig spørgeskemaundersøgelse, ligesom der er større risiko for, at der opstår misforståelser. Vi ved af erfaring, at det er vanskeligt at få døve, og især ældre døve, til at besvare spørgeskemaer, og at man nemt risikerer kun at få svar fra en lille resursestærk (ikke-repræsentativ) del af målgruppen.

Dette er søgt imødegået på flere måder:

Dels har vi skåret spørgsmålene ned til et minimum. På trods af at der var meget, vi gerne ville vide, valgte vi efter en hård prioritering tre hovedspørgsmål:

1. *Hvad vægtes højest: tegnsprogsmiljø eller nærhed til familie og venner ved valg af plejehjem?*
2. *Hvilket plejehjem foretrækkes?*
3. *Hvilket indtryk har de ældre af de fire nuværende plejehjem for døve?*²⁰

²⁰ Desuden har vi bedt respondenterne om at opgive deres alder, deres bopælsregion, samt om de var medlem af DDL og/eller en seniorklub for døve. Spørgeskemaet er vedlagt som bilag 1.

Det er et bevidst valg, at vi i denne undersøgelse udelukkende har fokuseret på *plejehjem (/plejebolig)*. Det er erfaringen, at der i tidligere undersøgelser og drøftelser med ældre døve har været en klar tendens til at fokusere mere på andre boformer, som for eksempel beskyttet bolig, ældrebolig, kollektive boformer og lignende, og at diskussionen om plejehjem/plejebolig derfor ofte fremstår uskarp.

Det elektroniske spørgeskema blev oversat til dansk tegnsprog, ligesom det var muligt at besvare alle spørgsmål via afkrydsning. Der var mulighed for at uddybe med egne ord flere steder i spørgeskemaet, men det var valgfrit. Det var derfor i princippet muligt at udfylde spørgeskemaet uden at skulle læse spørgsmålene eller formulere svarene på skriftlig dansk.

Der blev udarbejdet to versioner af spørgeskemaet: en elektronisk udgave og en papirudgave, som indholdsmæssigt var helt identiske. Ikke alle ældre døve ville have mulighed for - eller føle sig trygge ved - at besvare det elektroniske spørgeskema. Papirudgaven var primært målrettet den del af ældregruppen, der ikke ville betjene sig af en elektronisk onlineversion. Den havde desuden den fordel, at den kunne besvares ved møder og sammenkomster i de forskellige fora, hvor ældre døve mødes.

Papirversionerne blev efter aftale sendt ud til flere dataindsamlere: senior- og ældrevejledere, døvekonsulenter, døvepræster, DDL's samværskonsulent, DDL's besøgstjeneste samt øvrige frivillige, som havde indvilget i at hjælpe med at indsamle besvarelser. Papirbesvarelserne kunne foretages både med og uden assistance, så de ældre døve, som ønskede det, kunne få hjælp til forklaringer og afklaring af tvivls spørgsmål undervejs i besvarelsen. Der blev desuden udarbejdet materiale til støtte for dataindsamlerne både på dansk tegnsprog og på skriftlig dansk,²¹ blandt andet for at imødegå en utilsigtet påvirkning af respondenterne. For at den information, der kom ud til målgruppen, skulle blive så ensartet og objektiv som muligt, er der desuden blevet udarbejdet en separat tegnsprogoversættelse af papirspørgeskemaet, som kunne afspilles spørgsmål for spørgsmål i forbindelse med besvarelsen.

I dataindsamlingsperioden kunne ældre døve således opleve at blive mødt med en anmodning om at udfylde spørgeskemaet flere forskellige steder: i seniorklubben, i døveforeningen, på DDL's kontor, ved kirkekaffen eller anden sammenkomst efter gudstjeneste, hos døvekonsulenten, i aktivitetscenteret, under besøg af ældrevejlederen, ved samvær med en frivillig besøgsven og så videre. Da undersøgelsen er anonym, er det intetsteds registreret, hvem der har udfyldt spørgeskemaet, og det har derfor heller ikke været muligt at koordinere indsatsen mellem de forskellige dataindsamlere. Af denne grund blev alle dataindsamlere instrueret i, at den indledende dialog altid skulle sikre, at respondenterne ikke allerede havde besvaret spørgeskemaet. I al information om undersøgelsen blev det understreget, at man kun skulle udfylde et enkelt skema – enten elektronisk eller på papir. Alligevel indeholder denne metode med flere parallelle dataindsamlere en risiko for dobbeltbesvarelser, som ikke helt har kunnet elimineres.

En risiko for dobbeltbesvarelser findes også i forbindelse med det elektroniske spørgeskema, idet besvarelserne ikke blev låst til IP-adresser. Denne sikring blev fravalgt, fordi den samtidigt ville have umuliggjort, at samboende ældre begge kunne besvare spørgeskemaet, eller at flere i den samme seniorklub kunne benytte sig af den samme IP-adresse ved hver sin elektroniske besvarelse. Vi vurderede, at risikoen for dobbeltbesvarelser var lille, og at det i givet fald kun ville dreje sig om et meget beskedent antal, som ikke ville påvirke undersøgelsens resultat nævneværdigt. Målt op imod risikoen for at modtage for få besvarelser fandt vi problematikken med dobbeltbesvarelser mindre tungtvejende.²²

²¹"Guidelines for alle, der formidler information om undersøgelsen til de ældre døve". Vedlagt som bilag 2.

²²Den anonyme dataindsamling indeholdt også en risiko for, at personer udenfor målgruppen kunne besvare skemaet, men også denne risiko blev vurderet som værende minimal. Spørgeskemaet har kun været tilgængeligt via DDL's hjemmeside efter, at man havde klikket sig videre fra informationsvideoer henvendt til målgruppen. Ved gennemgangen af besvarelserne er ni besvarelser bortsorteret, som ikke kom fra målgruppen selv. I alle tilfælde havde respondenterne selv tilkendegivet, at de ikke var en del af målgruppen for undersøgelsen.

Vi overvejede, om man skulle sende spørgeskemaet til samtlige af DDL's medlemmer i målgruppen. Dette blev fravalgt, fordi det blev vurderet som for omkostningstung²³ i forhold til de få besvarelser, vi forventede, at det ville afstedkomme.

Dataindsamlingsperioden strakte sig over fem en halv måned fra den 1. december 2021 til den 15. maj 2022. Den oprindelige plan var fire måneder, men på grund af coronanedlukning i vinteren 2021/2022 kom vi senere i gang med at indsamle papirbesvarelser fra seniorklubber og andre fora, hvor folk mødes fysisk. Det blev derfor besluttet at forlænge perioden, så vi kunne nå at indsamle flere besvarelser. Efter frasortering af ugyldige besvarelser fik vi i alt 124 papirbesvarelser og 176 elektroniske besvarelser.

Forud herfor blev der i efteråret 2021 udarbejdet den første version af spørgeskemaet i en papirversion, som tre dataindsamlere hjalp med at teste på i alt 30 respondenter. Feedback fra indsamlere, respondenter samt analyse af besvarelserne resulterede i nogle få ændringer. I forbindelse med spørgsmålene om respondenternes indtryk af de fire plejehjem for døve var der meget få besvarelser, og tilbagemeldingen fra dataindsamlerne var, at mange af respondenterne simpelthen ikke kendte til dem. Flere respondenter svarede, at de aldrig havde besøgt de pågældende plejehjem. Derfor uddybede vi spørgsmålet med en forklaring om, at man ikke behøvede at have været der selv, men at et indtryk også kunne være skabt gennem omtale fra venner og bekendte i døvemiljøet.²⁴

En anden iagttagelse fra testbesvarelserne var, at der var en tendens til, at mange svarede "tegnsprogsmiljø" på spørgsmålet om, hvad der var mest vigtigt for dem – tegnsprogsmiljø eller nærhed. Men de samme respondenter fravalgte de fire plejehjem med tegnsprogsmiljø, når de på det efterfølgende spørgsmål skulle svare på, hvor de gerne ville bo.²⁵ Derfor blev det besluttet at ændre rækkefølgen på de to spørgsmål, så respondenterne først skulle besvare spørgsmålet om valg af plejehjem og dernæst, hvad der var vigtigst for dem, for at give dem bedre mulighed for at reflektere over, hvad der reelt var den vigtigste faktor i deres valg af plejehjem.²⁶

Testbesvarelserne indgår *ikke* i den endelige måling.

Alle papirbesvarelser er tastet ind i samme måling som de elektroniske. Den elektroniske udgave var sat sådan op, at man ikke kunne springe spørgsmål over. Det kunne man af åbenlyse årsager godt i papirudgaven. Derfor er der ved indtastningen tilføjet nogle svarmuligheder, som ikke oprindeligt var i spørgeskemaet, for eksempel "ikke besvaret". Dette er årsagen til, at der enkelte steder i tabellerne forekommer denne mulighed.

De respondenter, der ikke fuldførte den elektroniske besvarelse, er medtaget i målingen for så vidt angår de svar, som de afgav. Deres manglende besvarelser af øvrige spørgsmål burde ideelt set indgå som "ikke besvaret" på samme måde som de manglende besvarelser fra papirudgaven. Men da der er tale om en anonym måling, har vi ikke haft adgang til de enkelte besvarelser, og det har derfor heller ikke været muligt at tilføje sådanne afkrydsninger. Dette er årsagen til, at der visse steder tilsyneladende mangler nogle få besvarelser.

²³ DDL har ikke e-mailadresser på alle medlemmer, og det skulle i så fald sendes med fysiske breve.

²⁴ "Du behøver ikke at have besøgt plejehjemmet for at svare på spørgsmålet. Det kan også være indtryk, du har, fordi du har hørt om plejehjemmet fra andre."

²⁵ I testbesvarelserne svarede 82 %, at tegnsprogsmiljø var vigtigst, men 40 % heraf svarede samtidigt, at de ikke ønskede at bo på et af de fire plejehjem for døve.

²⁶ Den endelige måling viser, at der er væsentligt større overensstemmelse i respondenternes svar på de to spørgsmål, efter vi fik ændret rækkefølgen, skønt der stadig er en gruppe, der tilsyneladende svarer inkonsistent på de to spørgsmål. Dette vender vi tilbage til i analysen.

Vi har udeladt "ved ikke"-besvarelsenerne i procentberegningerne i de tilfælde, hvor vi har haft brug for at have en procentfordeling blandt de respondenter, der har besvaret spørgsmålet, for eksempel til brug for sammenligning med andre tal. Den totale procent af "ved ikke"-besvarelser på spørgsmålet fremgår i alle tilfælde andetsteds i rapporten.

I spørgeskemaet er respondenterne blevet bedt om at svare på, om de er medlem af DDL og/eller en seniorklub for døve. Enkelte seniorklubber har ikke obligatorisk medlemskab af DDL, og der findes derfor en lille gruppe ældre døve, som er medlem af en seniorklub, men ikke af DDL.²⁷ Vi har valgt at slå det sammen til et enkelt spørgsmål i spørgeskemaet, idet vi antager, at man ikke altid selv er opmærksom på, om man er medlem af DDL, hvis man i øvrigt kun benytter seniorklubbens tilbud.

Arbejdsgruppen var meget opmærksom på risikoen for, at det med en undersøgelse foretaget af DDL ville være sværere at få svar fra ikke-medlemmer end fra medlemmer, og det blev drøftet indgående, hvordan vi kunne tiltrække så mange respondenter som muligt fra gruppen af ikke-medlemmer. Bagved disse drøftelser har ligget en hypotese om, at ikke-medlemmer ville svare anderledes end medlemmer, og at en underrepræsentation af ikke-medlemmer ville afstedkomme en risiko for, at undersøgelsens resultat ikke ville afspejle hele ældregruppen.

Vi har forsøgt at imødegå dette ved at række ud til blandt andre døvepræster, døvekonsulenter og frivillige besøgsvenner i dataindsamlingsfasen. Vi ved, at de når længere ud end til DDL's egne medlemmer, ligesom ældrevejlederne i et vist omfang også gør det. Det har været intentionen, at vi herigennem ville opnå flere svar fra ikke-medlemmer og dermed en mere repræsentativ undersøgelse. Vi vender tilbage til dette i afsnit 2.3 i diskussionen om stikprøvens sammensætning.

Arbejdsgruppen var ligeledes meget bevidst om dilemmaet i, at vi på sin vis stillede spørgsmål ved nogle af grundstenene i vores eget fundament, nemlig betydningen af et tegnsprogsmiljø. Vores bekymring var, om de ældre døve respondenter, som blev mødt af "åbenlyse DDL-repræsentanter", ville føle sig påvirkede til at svare det, som de formodede, at DDL mente: at tegnsprogsmiljø er vigtigst. Vi gjorde derfor meget ud af at informere dataindsamlerne om vigtigheden af at forklare, at der ikke findes "forkerte" svar. De forudindspillede tegnsprogsvideoer havde også til formål at afhjælpe og imødegå sådanne u hensigtsmæssige påvirkninger. Men vi må nok erkende, at det er vanskeligt – måske umuligt – helt at undgå.

Den elektroniske måling er foregået via platformen SurveyXact. Undersøgelsen er oprettet som en anonym måling, og vi har ikke haft adgang til at se de enkelte elektroniske besvarelser.

Procentsummen i visse grafer er over 100. Det skyldes, at der i forbindelse med spørgsmålet om valg af plejehjem var mulighed for at sætte mere end ét kryds, hvilket nogle respondenter har benyttet sig af. Det giver lidt forhøjede procenttal, som man skal korrigere for, når man sammenligner med øvrige procenttal. Det har vi gjort de steder, hvor det har vist sig relevant, især i afsnittet "**Bopæls betydning for valg af plejehjem**". Her arbejder vi i analysen med procent af respondenter, mens visse grafer viser procent af svar. Vi har ladet det fremgå af noterne, hvor det er aktuelt.

4.2 Målgruppens størrelse

For at vurdere målingens repræsentativitet skal vi fastsætte vores population. Med andre ord: Vi skal forsøge at fastsætte størrelsen på målgruppen for denne undersøgelse.

Der findes ingen fuldstændige opgørelser af, hvor mange døve borgere der findes i Danmark. Det har ligget udenfor denne undersøgelse at foretage en decideret optælling eller identifikation af ældre døve

²⁷ Det drejer sig om to seniorklubber og i alt 17 medlemmer.

borgere, idet det ville være en meget resursekrævende opgave. Vi har i stedet støttet os til forskellige estimater og kilder, som vi har gennemgået kritisk. De tre nedenstående estimater ligger forholdsvis tæt på hinanden. Det ser vi som et udtryk for, at det er overvejende sandsynligt, at det korrekte antal ligger et sted indenfor dette spænd.

Målgruppen for undersøgelsen er alle døve i Danmark på 60+ fraregnet dem, der bor på plejehjem, samt dem, der bor på øvrige botilbud på grund af betydelige fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser.

Vi har udover Danmarks Statistik (DST) tre forskellige kilder, som vi har støttet os til, og som vi i det følgende gennemgår:

DDL's ældreundersøgelse: "Ældreomsorg for døve", 1999

DDL's medlemskartotek 2022 suppleret med oplysninger fra seniorklubberne

Den Nationale Tolkemyndigheds (DNTM's) database over tolkebrugere 2022

I **DDL's ældreundersøgelse fra 1999**²⁸ brugte man mange resurser på at optælle og identificere ældre døve på 60+. Det er derfor oplagt at tage udgangspunkt i denne optælling. De ældre blev fundet via DDL's medlemskartotek, døvekonsulenternes registreringer, kommunernes forebyggelseskonsulenter, seniorklubber samt via ældre døves egne netværk. Man fandt den gang frem til 615 døve i denne aldersgruppe – heraf var 516 medlemmer af DDL – det vil sige cirka 16 % af de ældre var ikke medlemmer af DDL.

Vi ved, at ældregruppen i Danmark generelt er vokset siden 1999. Ifølge DST er gruppen på 60+ vokset med 47,9 %.²⁹ Hvis vi antager, at det samme gør sig gældende for ældredøvebefolkningen, så er der i dag **910** døve på 60+ i Danmark.³⁰ Hvis vi tager udgangspunkt i dette estimat og sammenholder det med DDL's medlemskartotek (vi har i dag 683 døve medlemmer på 60+), er der i dag en organiseringsgrad på 75 blandt de ældre på 60+.

Hvis vi derimod tager udgangspunkt i **DDL's medlemskartotek** og sætter organiseringsgraden til det samme som i 1999, nemlig 84, så vil det betyde, at der i dag er **813** døve på 60+.

Der er dog flere ting, der indikerer, at organiseringen blandt ældre døve formentligt er faldet siden 1999. Dengang kunne de medlemmer, der var fyldt 67, og som havde været medlem af DDL i mere end 25 år, søge om kontingentfrihed. Det blev bevilget, såfremt man opfyldte kriteriet om at have været medlem i mindst 25 år. I år 2000 havde DDL 293 kontingentfrie medlemmer. Det var således næsten halvdelen af de ældre, der var kontingentfri. Ordningen med kontingentfrihed blev afskaffet i år 2000, og der er i dag kun ganske få kontingentfrie medlemmer tilbage.

Det er naturligvis ikke alle de medlemmer, der før mødte kriterierne for kontingentfrihed, som i dag er udmeldt af DDL. Men nogle har givetvis meldt sig ud, især dem med dårligst økonomi. Fra døvekonsulenter, plejehjems personale og pårørende ved vi, at de i tilfælde, hvor den ældre døve har en meget lille indkomst, hjælper med at få frameldt ikke essentielle udgifter, som for eksempel kontingenter herunder

²⁸ Annette Gramstrup, DDL: "Ældreomsorg for døve", 1999.

²⁹ Dette skyldes dels, at middelevealderen siden 1999 er forlænget med 5,3 år for mænd og 4,4 år for kvinder, og dels, at de store årgange fra (efter-)krigsårene nu er rykket op i aldersgruppen 60+.

³⁰ At der for de berørte årgange af døve (sammenlagt) ikke er afgørende afvigelser forholdsmæssigt i forhold til den samlede danske population, er en antagelse, som vi ikke har dokumentation for, hvorfor estimatet er forbundet med en vis usikkerhed.

også til DDL. Vi har ingen mulighed for at fastsætte den korrekte organiseringsgrad blandt de ældre, men ovenstående indikerer, at organiseringsgraden ikke er så høj, som den var i 1999, hvilket bringer de to estimater tættere på hinanden.

Den tredje kilde er **DNTM**. I deres database over tegnsprogstolkebrugere har de registreret **772** døve på 60+. Vi har forespurgt DNTM om muligheden for at samkøre vores medlemslister med deres registreringer af tegnsprogstolkebrugere, men har desværre fået afslag. DNTM's registreringer giver os imidlertid sikkerhed for, at gruppen af ældre døve i hvert fald ikke er *mindre* end 772.

Det vides ikke, hvor mange døve på 60+, der ikke er registreret som tolkebrugere hos DNTM, men chef for Tolkemyndigheden, Bo Kragelund, estimerer, at det er ganske få. DNTM har eksisteret i 12 år, og alle, der har brugt tolk indenfor tolkelovens område³¹ bare en enkelt gang i løbet af disse 12 år, er registreret som tolkebrugere. Bo Kragelund vurderer, at Tolkemyndigheden har op mod 99 % af alle døve på 60+ registreret:

"Stort set alle døve vil have haft brug for tolkebistand på et eller andet tidspunkt, eksempelvis til lægebesøg, gennem de sidste 12 år (den tid Tolkemyndigheden har eksisteret)."

Ifølge denne vurdering skulle der således være **780** ældre døve i alt. Dette giver en organiseringsgrad på 88.

Vi ved fra flere kilder, at der blandt de ældste i populationen er borgere, der ikke bruger tolk. Ældrevejleder i Vestdanmark vurderer, at der blandt de borgere, hun har kontakt med, er fem ældre døve, der ikke bruger tolk. I stedet vælger de at tale og mundaflæse eller tager et familiemedlem med som tolk, for eksempel ved lægebesøg. Ældrevejlederen har kontakt til 185 døve i populationen. Vi formoder derfor, at gruppen, der ikke bruger tolk, som *minimum* er på 20 personer på landsplan. Dette er et konservativt estimat, da vi forventer, at borgere med kontakt til en ældrevejleder i højere grad er tegnsprogstolkebrugere end de borgere, der har valgt ældrevejlederen fra. Dette forhold kunne tyde på, at estimatet på 780 er noget lavt sat og bringer DNTM's estimat tættere på de to andre estimater.

For at nå frem til vores målgruppe for undersøgelsen, skal vi fratække cirka 50 ældre døve på plejehjem/i plejebolig³² samt en mindre gruppe, der på grund af fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser bor på andre botilbud.³³

³¹ Tolkelovens område dækker blandt andet tolk til lægebesøg, kultur, familiefester, advokatbistand med mere.

³² Der er tale om et konservativt estimat på 50 ældre døve i alt, der bor på plejehjem/i plejebolig. Vi har beregnet det ud fra det faktisk optalte antal ældre døve, der bor på et af de fire plejehjem for døve, og antaget af dette udgør ca. 72 % af den samlede ældredøvebefolkning på plejehjem, idet vi – ud fra undersøgelsens resultater (jf. senere) – har en forventning om, at ca. 28 % har valgt et andet tilbud.

³³ Vi har fået oplyst, at der bor cirka 15 borgere på 60+ på CFD's øvrige botilbud tilsammen. Hertil kommer ældre døve beboere på øvrige botilbud, som her er anslået til fem personer.

Kilder	Døve på 60+	Bor på plejehjem/ i plejebolig (estimeret)	Bor på øvrige botilbud (estimeret)	Målgruppe
"Ældreomsorg for døve" (+ DST's opgørelse over tilvækst i ældrebefolk- ningen)	910	50	20	840
DDL's medlemskartotek - ved samme organiserings- grad som i 1999	813	50	20	743
DNTM's tolkebrugerdata- base (sat til 99 % af hele populationen)	780	50	20	710

Ud fra de tre ovenstående estimater skønner vi, at målgruppen for vores undersøgelse er på mellem 710 og 840 personer. Da de sidste to estimater, jævnfør ovenstående gennemgang, synes at være noget for lavt sat, formoder vi, at det faktiske antal er nærmere 840 end 710, uden at vi dog kan komme det nærmere her.

Vi har modtaget i alt 309 besvarelser på vores undersøgelse. Heraf er de ni sorteret fra - to af de elektroniske besvarelser og syv papirbesvarelser - da de blev identificeret som ikke tilhørende målgruppen. Efter frasorteringen er det faktiske antal besvarelser, der er medtaget i undersøgelsen, 300.

Det betyder, at vi har opnået en svarprocent på mellem **36 % og 42 %**

For at opnå et konfidensinterval på 95 % på vores måling, skal vi have et bestemt antal besvarelser. Til brug for udregning af stikprøvens størrelse, har vi brugt denne formel:

$$\frac{\frac{Z^2 \cdot p(1-p)}{e^2}}{1 + \left(\frac{Z^2 \cdot p(1-p)}{e^2 N}\right)}$$

Ved en population på **710** skal vi have **249** svar, og ved en population på **840** skal vi have **264** svar for at opnå et konfidensinterval på 95 % og dermed en fejlmargen, der ligger indenfor +/- 5 %.

Med de 300 besvarelser, vi har opnået, ligger vi således et pænt stykke over det påkrævede antal svar for konfidensintervallet på 95 %, også selvom det ikke er alle respondenter, der har besvaret samtlige spørgsmål.

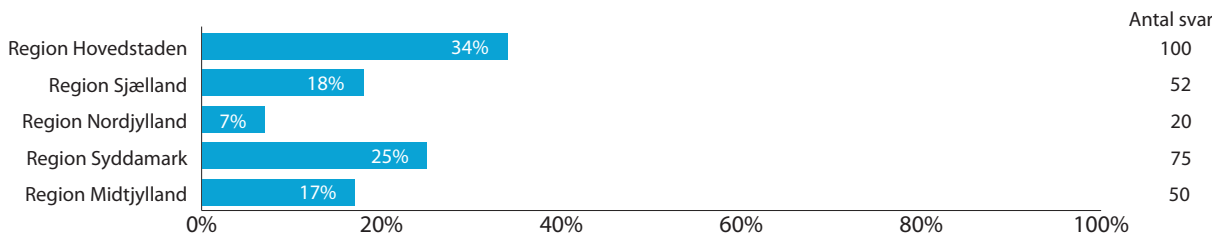
Formlen er dog kun gyldig for en normalfordelt population. Derfor tester vi i det følgende, om der er afvigelse i stikprøvens sammensætning i forhold til den population, vi vil undersøge.

4.3 Stikprøvens sammensætning

Her vil vi se nærmere på, hvordan vores stikprøve er sammensat for at undersøge, om der er undergrupper, som er over- eller underrepræsenteret.

Repræsentativitet i forhold til bopæl

Følgende tabel viser, hvordan respondenterne fordeler sig på landsplan:

Vi har sammenholdt dette med tallene for, hvordan DDL's medlemmer fordeler sig på de fem regioner:³⁴

Region	DDL-medlemmer 60+	Respondenter	Respondenter i procent af DDL's medlemmer
Hovedstaden	222	100	45
Sjælland	68	52	76
Nordjylland	57	20	35
Syddanmark	224	75	33
Midtjylland	110	50	45

Som det fremgår, fordeler svarene sig ikke ligeligt med den samme andel af besvarelser fra hver region. For de fire af regionerne ligger andelen på mellem 33 % og 45 %, og for Region Sjælland er andelen på 76 %.³⁵

Man skal således være opmærksom på, at der ikke er en lige høj svarandel fra de fem regioner. Med udgangspunkt i DDL's medlemstal fra de fem regioner har vi mulighed for at vægte svarene herefter for at imødegå, at den geografiske uensartede repræsentation påvirker undersøgelsens resultater.

Repræsentativitet i forhold til medlemskab af DDL

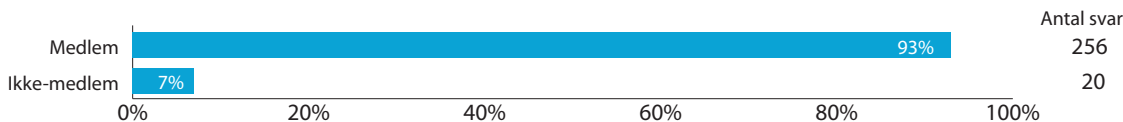
Jævnfør tidligere er vores estimat af antallet af ældre døve på 60+ på mellem 780 og 910 borgere. Det betyder, at organiseringsgraden blandt de ældre ligger på mellem 75 % og 88 %. Mellem 12 % og 25 % af ældregruppen er således ikke medlemmer af DDL. Jævnfør vores gennemgang ovenfor vil vi formode, at organiseringsgraden ligger nærmere de 75 % end de 88 %.

³⁴Vi har ikke tal på, hvordan hele gruppen af døve på 60+ fordeler sig på landsplan, og derfor bruger vi her fordelingen af DDL's medlemmer som en indikator herfor, idet vi antager, at der er en rimelig sammenhæng.

³⁵Vi kan ikke identificere nogen årsag til den høje svarandel fra Region Sjælland, men det kan skyldes, at vores dataindsamlere har været mere flittige i denne region.

Hvis vi ser på vores respondenter, så udgør ikke-medlemmer ikke så stor en andel, som vi formoder, at der reelt findes. Som det ses af nedenstående tabel, har 93 % svaret, at de er medlemmer af DDL, mens 7 % har svaret, at de ikke er medlemmer af DDL.³⁶

Er du medlem af DDL eller en seniorklub for døve?

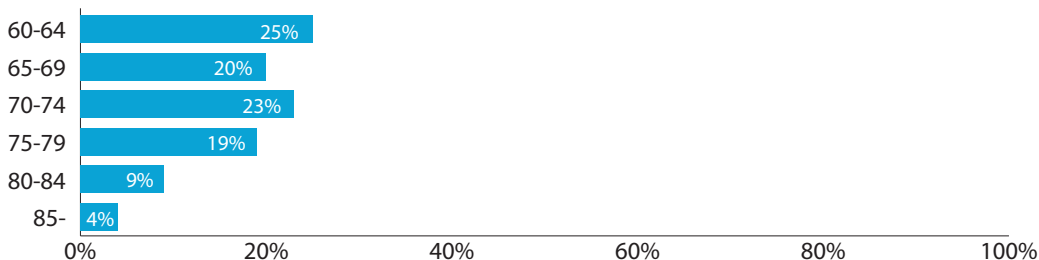

Da indsamlingen af besvarelser i vid udstrækning er foregået på DDL's hjemmeside samt i seniorklubberne, er det ikke overraskende, at der er en stor overvægt af besvarelser fra medlemmer, skønt dette – som tidligere nævnt – er forsøgt imødegået ved også at indsamle svar med hjælp fra ældrevejledere, døvepræster, døvekonsulenter og besøgsvenner.

7 % i vores stikprøve har tilkendegivet, at de ikke er medlemmer af DDL eller en seniorklub. Vi formoder imidlertid, at der er mellem 12 % og 25 % af døve på 60+, der ikke er medlemmer af DDL, og derfor er det vigtigt at være opmærksom på, at der er en vis underrepræsentation af ikke-medlemmer i undersøgelsen, hvilket kan påvirke resultatet. Som vi senere skal se, adskiller ikke-medlemmernes svar sig flere steder fra medlemmernes. Man bør tage højde for dette, når man læser undersøgelsens resultater. Det vender vi tilbage til.

Repræsentativitet i forhold til alder

Vores respondenteres aldersfordeling er sådan:

Ved en sammenligning med den generelle befolkningssammensætning finder vi, at undersøgelsen i forhold til alderssammensætning er rimeligt repræsentativ:

	Respondenter i procent	Ældrebefolkningen i procent
60-64	25	22
65-69	20	20
70-74	23	19
75-79	19	18
80-84	9	11
85+	4	10

³⁶I tabellen her er udeladt de 7 %, der ikke har besvaret spørgsmålet om medlemskab.

Som det fremgår, er der ganske vist en lavere andel af svar fra gruppen af de ældste ældre på 85+, men da vi formoder, at det også primært er i denne aldersgruppe, at de døde, der bor på plejehjem, befinder sig, anser vi samlet set stikprøven for aldersmæssigt at være rimeligt repræsentativ for vores målgruppe.³⁷

³⁷Vi ved, at årgangene af døde varierer i størrelse og ikke slavisk følger totalbefolkningen procentuelt. Men vi formoder, at disse afvigelser i væsentlig grad udjævnes, når der er tale om femårsintervaller. Dog må vi her tage samme forbehold som i note 22.

5. Undersøgelsesresultater

5.1 Tegnsprog eller nærhed

Som tidligere nævnt indeholdt spørgeskemaet tre hovedspørgsmål: Det spørgsmål, som Hovedbestyrelsen har peget på som det vigtigste i denne undersøgelse, er, hvordan ældre døve i forbindelse med valg af plejehjem vil vægte tegnsprogsmiljø overfor nærhed til familie, venner og lokalmiljø.

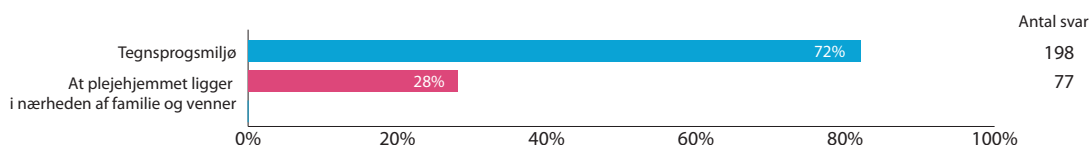
I kommentarerne kan vi se, at mange af respondenterne har fundet spørgsmålet svært, og mange udtrykker, at de gerne vil have begge dele. Her er tre eksempler på nogle typiske kommentarer til spørgsmålet:

"Det skal helst være i et tegnsprogsmiljø, men ønsker især mine familie og venner tæt på."

"Begge dele. Faktisk mere vigtig tegnsprogsmiljø plus familie - venner i samme by. Føler mere tryk."

"Jeg synes, det er meget svært at vælge."

Alligevel har de fleste taget et valg og peget på, hvad der vil betyde mest for dem i forbindelse med valg af plejehjem. Svarene fra dem, der har besvaret spørgsmålet, fordeler sig således:³⁸

Undersøgelsen viser, at der blandt de respondenter, der har besvaret spørgsmålet, er 72 %, der vægter tegnsprogsmiljø højest, og 28 %, der vægter nærhed til familie og venner højest.

En nærmere analyse af svarene vil dog vise, at resultatet ikke er så enkelt endda, og at der må sættes spørgsmålstegn ved, om fordelingen reelt er 72 % versus 28 %. Som det senere vil fremgå, er der endvidere væsentlige regionale forskelle i besvarelsene, som er vigtige for DDL at have for øje fremadrettet.

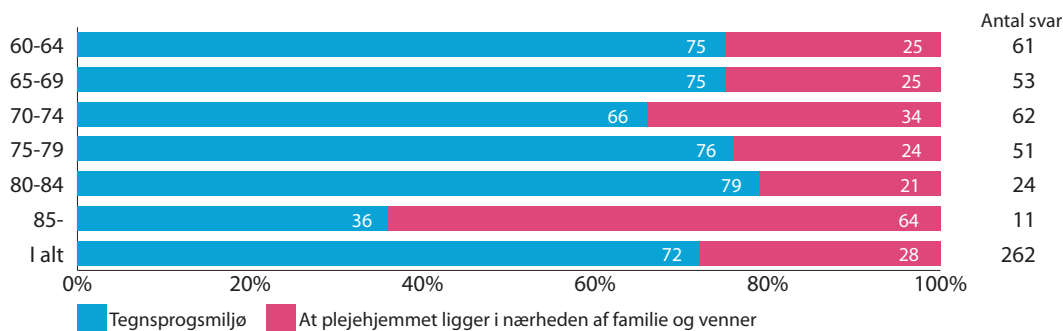
Alders betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed

Først ser vi på, om der er en korrelation mellem alder, og hvordan man prioriterer henholdsvis tegnsprog og nærhed til familien. Vi havde en antagelse om, at der ville være flere blandt de ældste ældre, der ville vægte nærmiljø højere og tegnsprogsmiljø lavere.³⁹ Undersøgelsen skulle blandt andet efterprøve dette.

³⁸ Der var 3 % af respondenterne, der ikke havde besvaret dette spørgsmål. De er sorteret fra i nedenstående tabel.

³⁹ Dels, fordi vi formodede, at blandt andet nedsat mobilitet med alderen ville betyde, at den ældre i mindre grad kunne overskue at flytte langt væk, og dels, fordi vi forventede, at der i gruppen af de ældste ville være flere, for hvem tegnsprog ikke var så stærk en del af deres identitet på grund af den modstand mod tegnsprog, der eksisterede i deres barndom og ungdom.

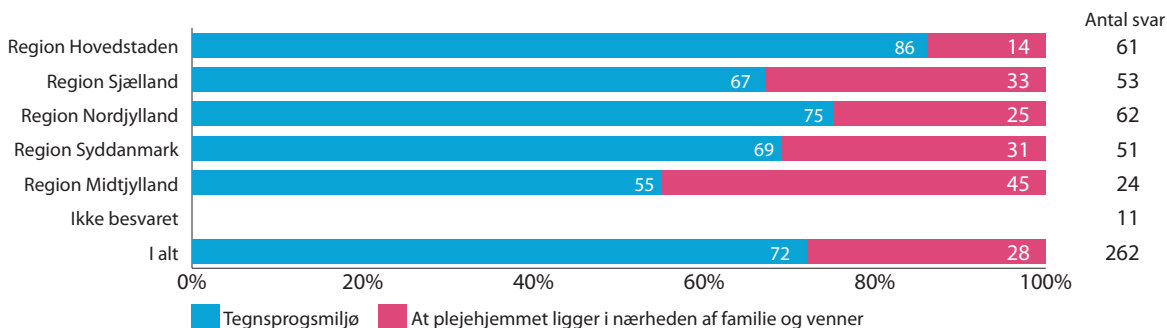
Svarene fordeler sig således på aldersgrupperne:

Som det fremgår, er der ganske vist en stor overvægt af respondenter på 85+, der svarer, at nærhed til familie og venner betyder mest. Men gruppen af respondenter på 85+ er lille. Det drejer sig om kun 11 personer, og derfor skal svarene fortolkes med stor varsomhed. Samtidigt ses det, at der både i gruppen af de 80-84-årige og i gruppen af de 75-79-årige er flere end gennemsnittet, der svarer ”tegnsprogsmiljø”, hvilket gør det mindre sandsynligt, at alder i sig selv skulle være årsag til at vælge nærhed fremfor tegnsprog. Så selvom resultatet peger på, at vores antagelse om, at de ældste i højere grad prioriterer nærhed fremfor tegnsprogsmiljø, er korrekt, vil der være behov for en undersøgelse med større repræsentation af de ældste ældre for at kunne verificere dette. En kvalitativ undersøgelse bestående af interviews med denne aldersgruppe ville kunne kaste yderligere lys over emnet.

Bopæls betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed

Vi har også set på, om geografi betyder noget for, hvordan man vægter henholdsvis tegnsprogsmiljø og nærhed til familie og venner.

Her skiller særligt to regioner sig ud. Region Midtjylland skiller sig ud fra de øvrige regioner med flest (45 %), der prioriterer nærhed til familie og venner højest, og Region Hovedstaden, hvor færrest (14 %) vægter nærhed fremfor tegnsprog.

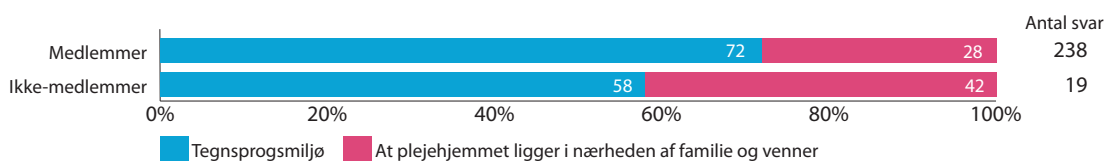
En del af forklaringen skal muligvis findes i det faktum, at der i Region Hovedstaden er relativt kort afstand til et plejehjemstilbud på tegnsprog, mens der i Region Midtjylland er lang afstand til de nærmeste tilbud, som er placeret i henholdsvis Region Syddanmark (Fredericia) og Region Nordjylland (Aalborg). Den lange afstand betyder sandsynligvis, at flere prioriterer nærhed over tegnsprog, end hvis man havde haft et plejehjemstilbud på tegnsprog i nærheden.

Grafen viser endvidere, at man i Region Sjælland prioriterer nærhed næsthøjest blandt de fem regioner: Her er der 33 %, der prioriterer nærhed over tegnsprogsmiljø. Region Syddanmark følger lige efter. Her er der 31 %, der peger på nærhed som det vigtigste parameter for valg af plejehjem.

Som vi påpegede i afsnittet om stikprøvens sammensætning, har vi ikke modtaget en lige stor andel af besvarelser fra hver af de fem regioner. Det giver en risiko for, at resultatet ikke bliver repræsentativt. Derfor har vi vægtet de indkomne svar fra de fem regioner efter de procenttal, vi nåede frem til på side 22, for at korrigere for den regionsvise skævhed i repræsentationen. Dette ændrer dog *ikke* den samlede procentfordeling på 72 % mod 28 % i spørgsmålet om vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed.

Medlemskabs betydning for vægtning af tegnsprogsmiljø eller nærhed

Når vi ser på, hvad medlemskab af DDL eller en seniorklub for døve betyder for besvarelsen af rapportens hovedspørgsmål, så ser billedet således ud:

Der ses en ret markant forskel på, hvordan medlemmer versus ikke-medlemmer prioriterer. Mens der blandt DDL's medlemmer er 72 %, der prioriterer tegnsprog, er der blandt ikke-medlemmer blot 58 %. 42 % blandt ikke-medlemmer prioriterer nærhed til familie og venner. Gruppen af ikke-medlemmer, der har besvaret dette spørgsmål, er dog lille, og resultatet skal derfor fortolkes med varsomhed.

Ikke desto mindre tyder tallene på, at vores indledende antagelse om, at der er forskel på medlemmer og ikke-medlemmers prioritering, er korrekt. Det ville umiddelbart give god mening, hvis det forholdt sig sådan, da tegnsprog er kernen i DDL's arbejde og kernen i det fællesskab, der udspiller sig i foreninger og seniorklubber. Det betyder formentligt også, at man har et større netværk blandt andre døve, hvis man er medlem og kommer i foreningerne og/eller i seniorklubberne. Tilsvarende vil der blandt ikke-medlemmer sandsynligvis være flere, der af forskellige årsager ikke er involveret i døvesamfundet, og derfor i højere grad vil orientere sig mod lokalsamfundet og familien.

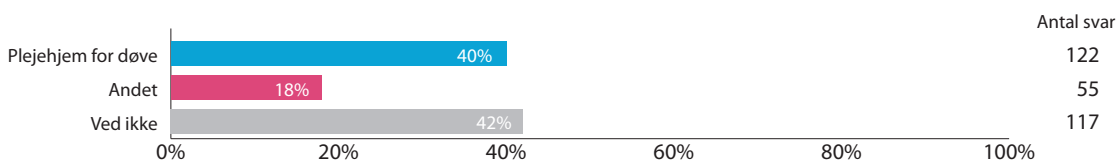
Da ikke-medlemmer formentligt er underrepræsenterede i undersøgelsen (jævnfør afsnit 4: Metode og repræsentativitet), kunne det indikere, at der reelt er flere, der foretrækker nærhed frem for tegnsprogsmiljø end de 28 %, som undersøgelsen viser. En mere sikker verifikation af dette vil dog kræve en undersøgelse med større repræsentation fra ikke-medlemmer. En kvalitativ undersøgelse af området kunne bidrage yderligere til en afdækning af årsagerne hertil, for eksempel om ikke-medlemmer har et mindre netværk med andre døve.

5.2. Valg af plejehjem

Undersøgelsens andet hovedspørgsmål er, som tidligere nævnt, hvilket plejehjem respondenterne selv ville foretrække, hvis det var aktuelt. Spørgsmålet var formuleret således: Hvis du selv skulle vælge plejehjem, hvor ville du så gerne bo? Og svarkategorierne var "Sirius", "Ulleruphus", "Egebækhus", "Kastanjehusene", "andet" og "ved ikke".

Ikke at tage beslutning

Før vi ser nærmere på respondenternes konkrete valg af plejehjem, har vi fokus på det bemærkelsesværdige i, at 42 % af de ældre ikke kan eller vil pege på et plejehjem.⁴⁰

Det skal her indskydes, at vi ikke ved, hvor mange i den hørende befolkning der ville kunne angive, hvilket plejehjem de ville bo på, hvis de ikke længere kunne klare sig i eget hjem, men det er formentligt en lille andel. Flere undersøgelser peger på, at tanken om at flytte på plejehjem generelt ikke er noget, som ældre beskæftiger sig med, før det er aktuelt. Som vi tidligere var inde på, er det tilmed sjældent den ældre selv, der tager beslutningen om, at det er på tide at flytte på plejehjem.⁴¹ De fleste håber på, at det slet ikke bliver aktuelt for dem.

Vi har også modtaget svar, der tyder på, at modviljen mod at ende på plejehjem er så stærk, at den afholder respondenterne fra at tage stilling:

"Vil hellere dø i eget hjem, dvs. jeg bliver båret ud af huset med fødderne først"

"Ønsker at blive i eget hus så længe det er muligt. Tager kun på plejehjem som sidste udvej"

Vi stiller et rent hypotetisk spørgsmål, der handler om, hvor de ældre ville foretrække at bo, hvis de skulle på plejehjem. Men ubehaget ved tanken om at ende på et plejehjem er formentligt også en af årsagerne til, at mange svarer "ved ikke". I en undersøgelse fra 2012 blandt hørende ældre har kun 6 % svaret, at de vil bo på plejehjem, hvis de på et tidspunkt ikke længere kan klare sig selv.⁴²

Vores antagelse forud for undersøgelsen var imidlertid, at en noget større del af vores respondenter – på grund af det tætte netværk i døveverdenen - ville kende til de fire plejehjemstilbud til døve, og at mange af de ældre - de begrænsede valgmuligheder taget i betragtning - ville have en præference.

42 % af respondenterne i vores undersøgelse svarer som nævnt, at de ikke ved, hvor de ville bo, hvis det blev aktuelt. Formentligt ikke så mange som hvis vi havde foretaget en tilsvarende undersøgelse blandt den hørende befolkning, men flere end vi forventede at finde blandt ældre døve.

Alderens betydning for beslutning om plejehjem

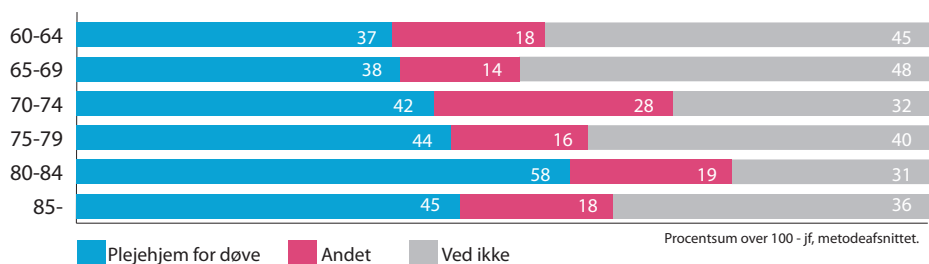
Vi vil forvente, at nogle af "ved ikke"-svarene skyldes, at man ikke har taget stilling til spørgsmålet endnu, fordi det ikke forekommer aktuelt. Hvis dette er tilfældet, burde det være blandt de yngre ældre, at vi ser de fleste "ved ikke"-svar.

⁴⁰ Som nævnt i metodeafsnittet har der ved dette spørgsmål været mulighed for at sætte mere end ét kryds, hvilket nogle respondenter har benyttet sig af, blandt andet har flere af respondenterne sat kryds ved to plejehjem. I grafen har vi omregnet procentfordelingen, så der er tale om procent af respondenter (og ikke procent af antal svar).

⁴¹ Wentzer og Rasmussen: "Ældreboliger i Randers Kommune", 2014.

⁴² Dorte Barfod: "Holdninger til plejehjem", 2012.

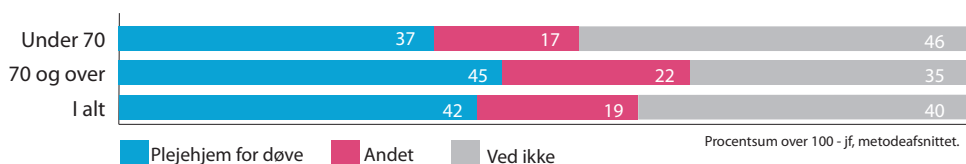
Her har vi set på aldersfordelingen af svarene om valg af plejehjem:

Skønt der rent faktisk er flest "ved ikke"-svar blandt de yngre ældre (dem under 70), så er der ikke en stringent korrelation mellem alder og "ved ikke"-svar, idet vi også ser en forholdsvis stor gruppe blandt de 75-79-årige, der ikke ved, hvor de ville bo.

Det er endvidere interessant at se på gruppen af 85+-årige. Vi så side 25 en tendens til, at denne aldersgruppe vægter nærhed til familie og venner højst, men det giver sig ikke udslag i et tilsvarende større antal "andet"-svar.⁴³

Hvis vi inddeler respondenterne i to kategorier: under 70 og 70+, så ses en mere tydelig sammenhæng mellem alder og beslutning om plejehjem:

Grafen viser, at der er væsentligt flere i gruppen under 70, i alt 46 %, der ikke har besluttet sig, sammenlignet med gruppen på 70+, hvor kun 35 % ikke har besluttet sig. Så alderen er en faktor. Vi har også flere respondenter, der giver udtryk for dette i deres uddybende kommentarer:

"Jeg har endnu ikke taget stilling til, hvad jeg vil"

"Mangler at besøge Kastanjehuset og jeg føler der er god tid."

Tallene tyder dog på, at alder ikke er den eneste – og måske end ikke den vigtigste – årsag til den manglende stillingtagen. Som det sidste af de to svar indikerer, kan manglende stillingtagen også skyldes, at man ikke kender nok til mulighederne til at kunne eller ville pege på et bestemt plejehjem. Hvis det er manglende viden om de fire plejehjem for døve, det handler om, vil vi forvente at se det afspejlet i spørgsmålene om indtrykket af de fire plejehjem, således at de respondenter, der svarer "ved ikke", i mindre grad har et indtryk af de fire plejehjem. Dette ser vi nærmere på i afsnit 3.3.

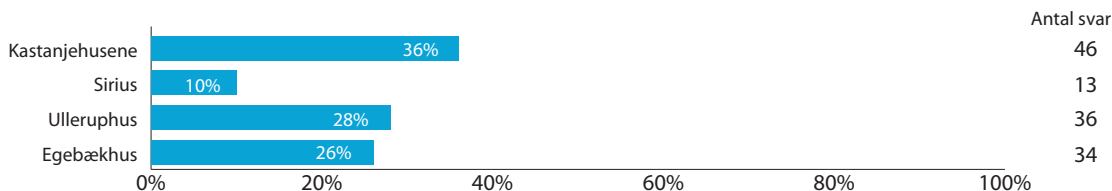
Som det fremgik af grafen side 27, var der 18 %, der svarede "andet",⁴⁴ og som altså aktivt fravælger de

⁴³ Det kan dog skyldes, at flere i denne gruppe bor i nærheden af et plejehjem for døve. Som tidligere nævnt er gruppen lille, og resultatet af målingen blandt de 85+-årige skal derfor tages med forbehold.

⁴⁴ Tallene er korrigeret for, at nogle respondenter har sat mere end ét kryds.

fire plejehjem for døve. Vi vil senere se nærmere på deres begrundelser, og hvad de angiver som alternativ.

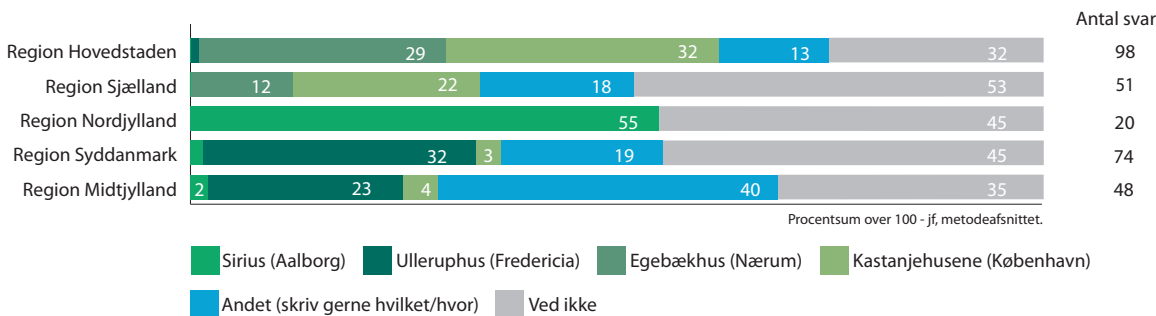
De 40 %, der faktisk har valgt et af de fire plejehjem for døve, udgøres af 129 besvarelser.⁴⁵ Denne indbyrdes "popularitetsmåling" mellem de fire plejehjem viser, at 36 % ville vælge Kastanjehusene, 28 % ville vælge Ulleruphus, 26 % ville vælge Egebækhus, mens 10 % ville vælge Sirius.

Det er umiddelbart overraskende, at Kastanjehusene (der er et af de mindst søgte tilbud med kun 5 døve beboere) er det sted, som flest respondenter i undersøgelsen foretrækker. At Sirius er det plejehjem, som færrest af respondenterne foretrækker, er derimod ikke så overraskende, fordi det (primært) henvender sig til den lille gruppe af respondenterne, der er bosiddende i Region Nordjylland. Vi ser i det følgende nærmere på, hvad bopæl betyder for svarene på dette spørgsmål.

Bopæls betydning for valg af plejehjem

Mht. **bopæl** er der ikke overraskende en tydelig sammenhæng mellem, hvor man bor og det plejehjem, man vælger. For eksempel er der ingen i Østdanmark, der vælger Sirius, og kun nogle ganske få, der vælger Ulleruphus. Et tilsvarende mønster gør sig gældende for Vestdanmark: Her er der ingen, der vælger Egebækhus, og kun ganske få, der vælger Kastanjehusene.

Vi konstaterede tidligere, at Kastanjehusene var det populære valg på landsplan, men ovenstående tabel viser, hvordan svarene fordeler sig indenfor hver region, hvilket giver et bedre indtryk af, hvordan tilslutningen er til hvert af de fire plejehjem indenfor deres respektive "opland".⁴⁶

⁴⁵ Flere har afkrydset mere end én mulighed. De 129 svar kommer fra 122 respondenter.

⁴⁶ Med "opland" tænker vi på de regioner, hvor de respektive plejehjem er placeret, eller som grænser op hertil. Man kan naturligvis vælge at flytte til et plejehjem i en helt anden landsdel, men det er der, som grafen viser, ekstremt få, der gør.

I **Region Hovedstaden** findes den største tilslutning til plejehjemmene for døve, hvor 57 % af respondenterne vælger et af de fire plejehjem.⁴⁷ Kastanjehusene har en tilslutning på 30 % og er således det mest populære valg i Region Hovedstaden.

At 57 % peger på et plejehjem for døve passer godt med, at flest prioriterer tegnsprogsmiljø i Region Hovedstaden. Samtidigt er afstanden til de to plejehjem for døve betydeligt mindre end i andre dele af landet, og det er derfor mindre aktuelt at fravælge de to tilbud på grund af beliggenhed. Det fremgår, at Region Hovedstaden også er den region, hvor færrest respondenter svarer "ved ikke". I Region Hovedstaden har i alt 13 % (svarende til 13 personer) svaret "andet". Heraf er der ni, der har uddybet deres svar.

Af disse ni svar er der to, der handler om andre boformer (ældrebolig og beskyttet bolig), mens de resterende fravælger plejehjem for døve på baggrund af et ønske om at bo (endnu) tættere på familien og/eller lokalområdet. Der peges konkret på Rødovre, Valby og Sydhavnen.

I **Region Midtjylland** finder vi den laveste tilslutning til plejehjemmene for døve. Det er i overensstemmelse med den prioritering, som vi tidligere så, hvor Region Midtjylland også var den region, hvor flest prioriterede nærhed over tegnsprogsmiljø. Tilslutningen er på bare 26 %. Det vil sige, at kun godt hver fjerde respondent ville vælge et af de fire plejehjem for døve. Det er ligeledes værd at bemærke, at den ringe tilslutning til plejehjemmene for døve ikke giver sig udtryk i en tilsvarende større andel "ved ikke"-svar. Tværtimod ligger Region Midtjylland næsten lige så lavt som Region Hovedstaden i andel af respondenter, der svarer "ved ikke" til dette spørgsmål, nemlig 35 %. Den lave tilslutning til de eksisterende plejehjem for døve er således i højere grad udtryk for et *aktivt fravalg* i denne region. Region Midtjylland har langt den største procentuelle andel af respondenter, der svarer "andet", i alt 40 %.

Der er i alt 21 respondenter i Region Midtjylland, der har valgt at uddybe deres svar. Heriblandt er der mange, der konkret peger på, at de ønsker et tilbud i Aarhus, men også en del, der ønsker at bo på plejehjem i andre byer i regionen, for eksempel Herning og Horsens, mens andre respondenter peger på, at de vil bo på det lokale plejehjem uden at angive, hvor det er.

Region Sjælland har den næstlaveste andel respondenter, der har valgt et af plejehjemmene for døve, hvor mindre end hver tredje, i alt 30 %, ønsker dette.

Det stemmer godt overens med, at Region Sjælland er den region, der samlet set prioriterer nærhed næsthøjest (jf. tidligere). Billedet er dog anderledes end i Region Midtjylland, idet vi i Region Sjælland samtidigt ser landets højeste "ved ikke"-andel på hele 53 %. Dette indikerer, at den ringe tilslutning til plejehjemmene for døve i mindre grad end i Region Midtjylland skyldes et aktivt fravalg.

Ti af respondenterne har valgt at uddybe deres "andet"-svar, og heraf har fire peget på, at de ønsker et tilbud i Ringsted,⁴⁸ men der er også her ønsker om andre byer, for eksempel Hillerød, Greve, Hundige, Roskilde, Sorø samt Brøndby. Da flere af disse byer ligger udenfor regionen, indikerer svarene et ønske om at bo i nærheden af familien, hvilket for disse respondenter betyder mest.

Region Nordjylland er den region, hvorfra vi har fået færrest svar, men samtidigt også den region, hvor vi har færrest medlemmer og derfor formoder, at der bor færrest døve. Her fordeler svarene sig lidt ukarakteristisk i forhold til resten af landet på bare to svarkategorier: "Sirius" eller "ved ikke".

⁴⁷ Summen af procenttallene i grafen giver over 100, da nogle respondenter har sat mere end et kryds (jævnfør afsnit 4: Metode og repræsentativitet). Der er blandt andet en del respondenter, der har sat kryds ved både Egebækhus og Kastanjehusene. De procenttal, vi bruger i teksten, går på antal respondenter og ikke på antal svar.

⁴⁸ Flere respondenter peger på et konkret plejecenter: Knud Lavard Plejecenter, der ligger i Ringsted.

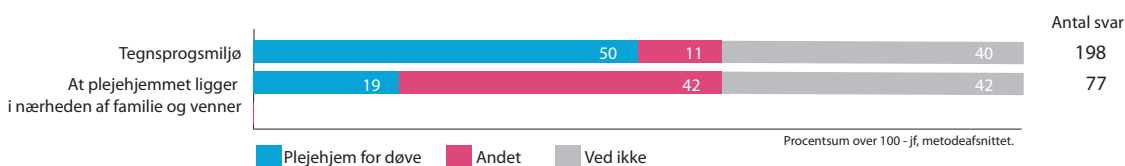
Ingen ønsker et af de øvrige plejehjem, og ingen har svaret "andet". Enten vælger respondenterne Sirius, eller også svarer de "ved ikke". Sirius er således det plejehjem for døve, der procentuelt har fået den største tilslutning blandt de respondenter, der bor i regionen. Over halvdelen af respondenterne, i alt 55 %, har peget på Sirius.

I **Region Syddanmark** er der 36 % af respondenterne, der har valgt et af plejehjemmene for døve. Ullestruphus er det populæreste valg i Region Syddanmark, hvor 32 % af respondenterne har valgt at pege på dette plejehjem.

Der er også i denne region mange, der har svaret "ved ikke", i alt 45 %, samt 19 %, der har svaret "andet". Hvis vi ser på dem, der har svaret "andet", så er der 17, der har uddybet deres valg. Af de 17 er der tre, der peger på andre boformer end plejehjem, syv, der ønsker et lokalt plejehjem i Odense, mens de øvrige besvarelser peger på Aarhus, Kolding og Toftlund. Der er også flere, der ønsker et tilbud nær deres eller familiens hjem, uden at de angiver, hvor det er.

Korrelation mellem tegnsprogsmiljø og valg af plejehjem for døve?

Næste graf viser valg af plejehjem for henholdsvis dem, der har vægtet tegnsprog eller nærhed højest:

Grafen viser, som vi måtte forvente, at der er en korrelation mellem at vægte tegnsprogsmiljø og at vælge et plejehjem for døve. Blandt dem, der har vægtet tegnsprogsmiljø højest, er der 50 %, der peger på et af de fire plejehjem for døve, mens der blandt dem, der har vægtet nærhed højest, kun er 19 %.

Det interessante er imidlertid, at ikke alle, der har svaret "tegnsmiljø", faktisk vægter dette frem for nærhed i deres konkrete plejehjemsvalg. Der er således 11 %, i alt 22 respondenter, der har svaret "tegnsmiljø", der vælger "andet" i spørgeskemaet. Af uddybningerne kan vi se, at tre svar handler om andre boformer (ældrebolig, beskyttet bolig og eget hjem), to svar peger på plejehjem for døve, men er i tvivl om, hvilket de ville vælge, mens 17 respondenter vælger plejehjem efter geografisk placering. Det betyder, at vi må sætte spørgsmålstegn ved, om der reelt er 72 %, der vægter tegnsprogsmiljø frem for nærhed. Det ser i hvert fald ud til, at der er en del af de respondenter, som har svaret, at de vægter tegnsprogsmiljø højest, der reelt fravælger et plejehjemstilbud på tegnsprog.

At en del af respondenterne tilsyneladende er inkonsistente på dette punkt, kan skyldes flere ting, men vi kan af de uddybende kommentarer se, at nogle af respondenterne i denne gruppe ikke holder sig til de eksisterende muligheder, når de vælger plejehjem. I de uddybende kommentarer peger flere af dem på, at de ønsker oprettelse af nye plejehjem med tegnsprogsmiljø i respondentens eget lokalområde:

"Kunne være dejlig de lave også en i Odense så vi døve kan blive bo her."

"Ingen plejecenter hvor personaler bruger tegnsprog. Aarhus er jo næststørst by."

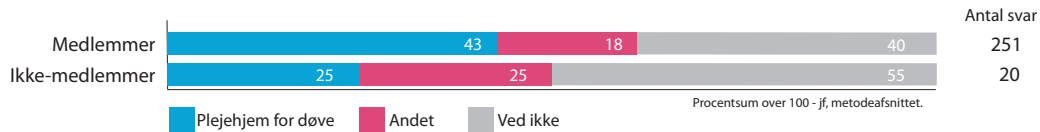
Hvis vi ser på dem, der har valgt nærhed som det vigtigste parameter, så er der også en pæn andel heraf, i alt 19 %, der har valgt et af de fire plejehjem for døve. Her er der dog ikke nødvendigvis tale om et modsætningsforhold, fordi det aktuelle plejehjem for døve godt kan ligge i nærheden af den enkelte respondent.

Hvis vi korrigerer for det faktum, at nogle respondenter har afkrydset mere end én svarmulighed, så er den reelle procentandel af respondenterne, der vælger et plejehjem for døve versus dem, der vælger et andet tilbud, henholdsvis 68 % og 32 %.

Undersøgelsen viser således, at der af de ældre døve, der peger på et konkret plejehjem, er 68 %, der vælger et plejehjemstilbud på tegnsprog, mens 32 % foretrækker et andet plejehjem.

Medlemskabs betydning for valg af plejehjem

Vi har også set på, om der er en korrelation mellem medlemskab af DDL og valg af et plejehjem for døve, og det er der ganske tydeligt, som det fremgår af denne graf:

Blandt DDL-medlemmerne foretrækker 43 % et af de fire plejehjem for døve, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for 25 % af ikke-medlemmerne. Blandt de ikke-medlemmer, der har taget stilling til valg af plejehjem, er der 50 %, der vælger et plejehjem for døve, og 50 %, der vælger et andet tilbud. Så billedet stemmer overens med den tendens, vi så blandt ikke-medlemmer i forbindelse med prioritering af tegnsprogsmiljø versus nærhed. Vi formoder, at de samme årsager gør sig gældende, som vi har nævnt på side 26. Samme forbehold gør sig også gældende, idet gruppen af ikke-medlemmer, der medvirker i undersøgelsen, er lille.

Interessant er det også, at der er markant flere ikke-medlemmer, der svarer "ved ikke" til spørgsmålet om, hvor de ville bo. Hvis vi har ret i vores antagelse om, at der er en korrelation mellem manglende viden og manglende beslutning, kunne dette indikere, at ikke-medlemmer i højere grad end medlemmer mangler information om tilbuddene.

Andre forhold med betydning for valg af plejehjem

For fuldstændighedens skyld skal det indskydes, at der naturligvis er andre faktorer end tegnsprogsmiljø og nærhed, der gør sig gældende, når man skal vælge et plejehjem. Det er der da også flere respondenter, der gør opmærksom på i deres kommentarer.

En del af de uddybende kommentarer handler om de fysiske rammer på plejehjemmet:

"Tegnsprogsmiljø alene er ikke nok - det er vigtigt for mig, at værelset på plejehjemmet har plads til nogle af mine møbler og fremstå stueagtigt - som et rigtigt hjem"

"Har brug for plads omkring mig"

"Husk jeg vil helst ikke have sove & stue sammen i et samme rum. Også med stuehyggelig og aktivtetsrum. Derfor må jeg sige nej tak til Sirius plejehjemmet"

"Jeg kan ikke tåle betonbyggeri"

Der er også kommentarer om betydningen af pleje, aktiviteter, kost og omgivelser:

"En god kommunikation, god pleje og gode værelser er vigtige for mig"

"Jeg ønsker mig en god alderdom. Sammen med døve, der har et godt menneskesyn - positivt og anerkendende. Døve sosuer og døve sygeplejersker skal også være anerkendende og rummelige"

"Forskellige aktiviteter. Spændende foredrag"

"Håber det bliver bedre. Har hørt ingen mad i kantine i weekend"

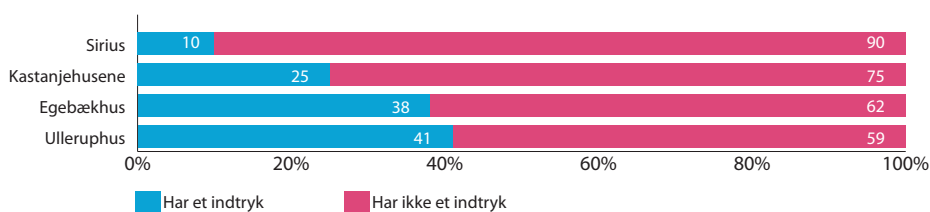
"Bag dette plejehjem er der en smuk natur"

Sammenlagt tegner det et billede af, at ældre døve naturligt nok også finder andre forhold end tegnsprogsmiljø og plejehjemmets placering væsentlige. For nogle respondenter måske lige så væsentlige. Blandt ovennævnte emner fylder kritikken af boligforholdene på de plejehjem, der har små boliger, mest i kommentarerne.

5.3 Indtryk af de fire plejehjem

I det sidste af de tre spørgsmål har vi spurgt til, hvilket indtryk respondenterne har af de fire plejehjem for døve.

Som det ses, er der en stor andel af respondenterne, der ikke har et indtryk af de fire plejehjem:

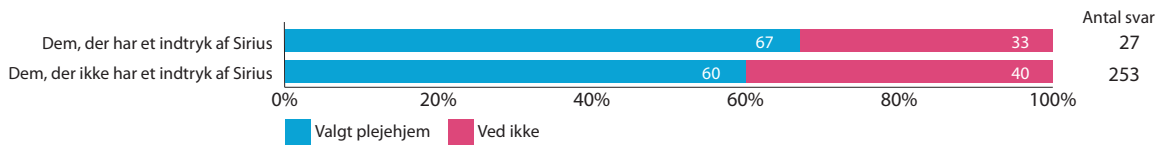

Som det ses, er der varierende kendskab til de fire plejehjem for døve, fra 10 % til 41 %. Der er således kun 10 % af respondenterne, der synes at have et indtryk af Sirius. Det er imidlertid ikke overraskende, at Sirius er det mindst kendte plejehjem af de fire, idet dette tilbud primært henvender sig til døve i Region Nordjylland, som jo er den mindste gruppe respondenter. Der er 25 %, der har et indtryk af Kastanjehusene, mens henholdsvis 38 % og 41 % af respondenterne har et indtryk af de to ældste plejehjem, Egebækhus og Ulleruphus. Ulleruphus synes således at være det bedst kendte plejehjem af de fire.

Sammenhæng mellem kendskab og valg

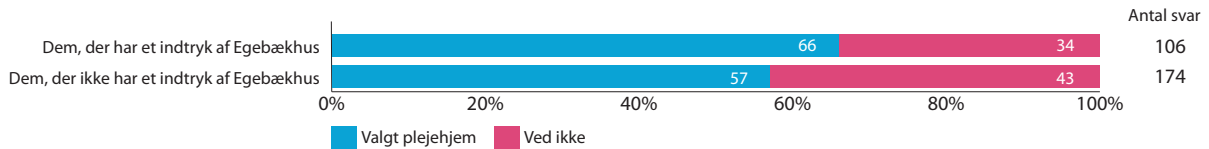
Som tidligere nævnt har vi efterprøvet, om der er en sammenhæng mellem manglende kendskab til de fire plejehjem for døve og de mange "ved ikke"-svar på spørgsmålet om, hvor man helst vil bo, hvis man skulle vælge et plejehjem.

Her sammenholdes dem, der har et indtryk af **Sirius**, med dem, der ikke har et indtryk af Sirius:

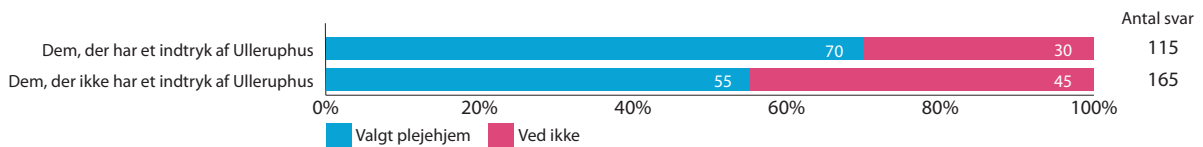
Vi ser her, at der blandt dem, der ikke har et indtryk af Sirius, er færre, der vælger et plejehjem. 67 % i gruppen, der har et indtryk af Sirius, har valgt et plejehjem, mens det kun er 60 % i gruppen, der ikke har et indtryk af Sirius. Forskellen er dog ikke stor. Om man har kendskab til Sirius eller ej, gør således ikke den store forskel i forhold til, om man har truffet et valg af plejehjem. Dette kan hænge sammen med, at Sirius primært henvender sig til en mindre gruppe døve bosiddende i Region Nordjylland, og at kendskabet til Sirius udenfor Region Nordjylland generelt er meget beskedent.

Her vises forskellen mellem dem, der har et indtryk, versus dem, der ikke har et indtryk af **Egebækhus**:

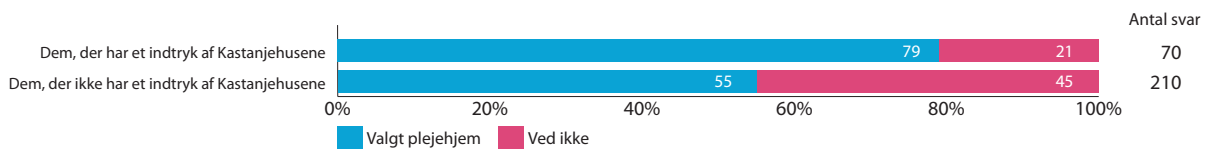

Samme mønster gør sig gældende her. Manglende kendskab til Egebækhus synes også at være en indikator for, om man har en højere tendens til ikke at kunne eller ville pege på et plejehjem i undersøgelsen. Her er forskellen på de to grupper på ni procentpoint.

I næste graf fremgår det, at hvis man har kendskab til **Ulleruphus**, så har man ligeledes i højere grad truffet et valg om plejehjem. Her er forskellen på 15 procentpoint:

Forskellen på at kende eller ikke kende til **Kastanjehusene** er noget større end ved de øvrige tre plejehjem:

Her er forskellen på 24 procentpoint. 79 % blandt dem, der har et indtryk af Kastanjehusene, har truffet et valg om plejehjem, hvilket er en noget mere markant forskel end ved de øvrige plejehjem. Kendskab til Kastanjehusene synes således at være en større indikator for, om man har truffet et valg, end kendskabet til de øvrige plejehjem var.

Det er vanskeligt ud fra de foreliggende tal at gisne om, hvorfor det forholder sig sådan, og der er behov for en mere kvalitativ undersøgelse, hvis man skal have svar på de spørgsmål. Imidlertid er der overordnet set en tydelig sammenhæng mellem manglende kendskab til mulighederne og manglende valg af plejehjem.

I de uddybende kommentarer har mange af respondenterne givet udtryk for, at de gerne ville vide noget mere om plejehjemmene:

"Jeg bør besøge Kastanjehuset snarest muligt"

"Måske der skulle arrangeres åbent hus de forskellige steder"

"Jeg ved intet i indhold i 4 plejehjemmet"

"Er der åbent hus så man kan kigge ind i Nærum og Kastanjehuset?"

"Fortæl lidt om alle plejehjem"

"Fortæl lidt mere om hvert plejehjem f.ex. antal døve, antal tegnsprogstalende personale"

"Gerne mere information fra sirius Ålborg og hvordan forholder"

"Fint nok, men savner endnu mere info"

Flere respondenter kommer desuden ind på vigtigheden af at træffe en beslutning og sikre sig, at de ønsker, man har, bliver videreformidlet til familien og de nærmeste:

"Jeg har bare hørt meget om plejehjem og har tænkt meget over, hvis nu jeg skal på plejehjem engang, vil jeg forberede min familie, hvor og hvordan jeg vil have i min sidst tid"

"Jeg er klar over at jeg bør finde ud af det snarest og skrive ned og lægge sedlen sammen med sidste vilje hefte"

Set i relation til vores indledende afdækning af, at det ikke altid er den ældre døve selv, der træffer det konkrete valg om plejehjem, synes ovenstående kommentarer at være vigtige og meget relevante overvejelser at gøre sig.

Vurderingen af de fire plejehjem

Vurderingerne af de fire plejehjem for døve er meget varierede. Der er både positive og negative vurderinger af alle fire plejehjem, også i de skriftlige kommentarer.

Vi bringer både de positive og de negative kommentarer om de respektive plejehjem her for at give et indtryk af, hvor divergerende opfattelser der er. Der er flest kommentarer om Ulleruphus og færrest om Sirius, hvilket afspejler, at flere har et indtryk af og en mening om Ulleruphus og færrest om Sirius:

"ULLERUPHUS ER IKKE SOM TIDLIGERE. FÆRRE DØVE OG MINDRE TEGNSPROG"

"Jeg kender kun Ulleruphus Plejehjem. Personlig ønsker jeg mere tegnsproget personale for at jeg evt. kan føle mig tryk i det miljø. Og en FAST kontaktperson og fast plejepersonale"

"Håber det bliver bedre i Ulleruphus"

"Ulleruphus – Fredericia har et særdeles godt miljø for døve"

"Man skal passe på, hvad man mener. Ulleruphus var meget bedre for 15 år siden – i dag er der problemer. I dag skal man være meget dårlig for at være på plejehjem, men dengang kunne "gode" døve bo der, så det var lettere at skabe et godt tegnsprogsmiljø"

"Ulleruphus er ikke samme som før"

"Har besøgt Ulleruphus og det er fint, men jeg vil ikke bo i Fredericia"

"Kan ønske højere tegnsprogniveau på Sirius"

"Kastanjehusene har jeg hørt godt om, men Døvemiljøet er noget begrænset"

"kastanjehusene mangler underholdning"

"Kastaniehuset synes jeg ligger bedst for mig"

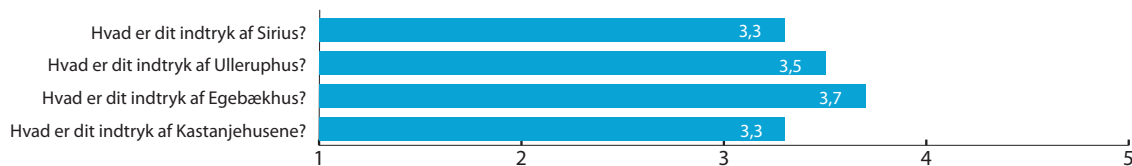
"Har ikke lyst til Kastanjehusene, fordi det er et nyt sted"

"Derfor bedst kun Egebækhus Nærum er bedste tilbud med mange erfaringer. Selvom den ligger forkert sted uden for København, er sikkert trygt og få nogen at snakke med på tegnsprog hver dag. Prisen er nok højt Egebækhus, men de har meget mere på hjertet"

"Kan plejehjemmet Egebækhus udvikles det til de beskyttede boliger? Bag dette plejehjem er der en smuk natur"

"Jeg har hørt at Nærums boliger er endog meget små, og der vil jeg føle mig kvalt"

Nedenstående graf viser, hvordan de fire plejehjem gennemsnitligt er blevet vurderet på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er meget dårligt, og 5 er meget godt.

Det skal understreges, at vurderingerne ligesom de ovenstående kommentarer ikke kommer fra beboere, men derimod fra ældre døve, som ikke selv bor på plejehjem. Man skal derfor være varsom med at tage vurderingerne som et udtryk for, hvordan forholdene på plejehjemmene er.

Vi har ikke stillet betingelse om, at man for eksempel skulle have været på besøg det pågældende sted. Tværtimod har vi opfordret alle til at svare ud fra det kendskab, de nu måtte have – også selvom det blot var på anden eller tredje hånd. Det har vi gjort, fordi vi har været interesseret i at belyse, hvilke ry de fire

plejehjem har i døveverdenen (fortjent eller ufortjent), da vi formoder, at det er vigtige indikatorer for et eventuelt senere valg.

Som det fremgår, følger vurderingerne næsten, men ikke helt, "kendskabsskalaen" (side 33), således at de plejehjem, der er størst kendskab til, generelt også scorer højest i vurderingerne. De nye steder, Sirius og Kastanjehusene, som færrest af respondenterne kendte, er også de steder, der er vurderet lavest med hver 3,3 point, mens Ulleruphus og Egebækhus har fået henholdsvis 3,5 og 3,7 point. Egebækhus vurderes således bedre end Ulleruphus, mens kendskabet til Ulleruphus er større.

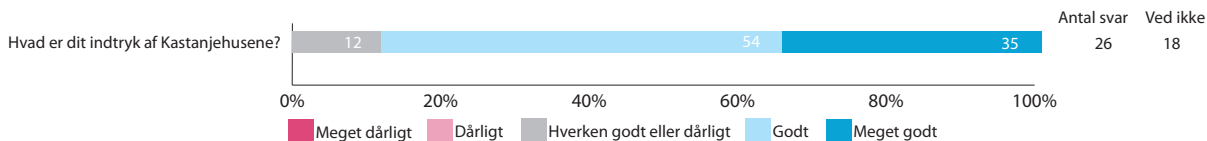
Hvis vi sammenholder vurderingen af de fire plejehjem med målingen over, hvor man helst selv vil bo, så er der interessant nok ikke helt overensstemmelse her. Det populære valg var Kastanjehusene, og i den anden ende af skalaen var Sirius det mindst populære valg. I vurderingerne scorer Egebækhus den højeste, gennemsnitlige vurdering, derefter kommer Ulleruphus, mens Sirius og Kastanjehusene begge to får den laveste vurdering.

Som vi tidligere har været inde på, hænger valg af plejehjem naturligt nok sammen med bopæl, idet man – hvis man vælger et af plejehjemmene for døve – typisk vælger det, der ligger tættest på, hvor man bor. Den samlede måling af valg af plejehjem er som tidligere vist i høj grad bestemt af, hvor stort "oplandet" til hvert plejehjem er, men vurderingen af plejehjemmene kommer fra respondenter i hele landet.

Analyse af valget

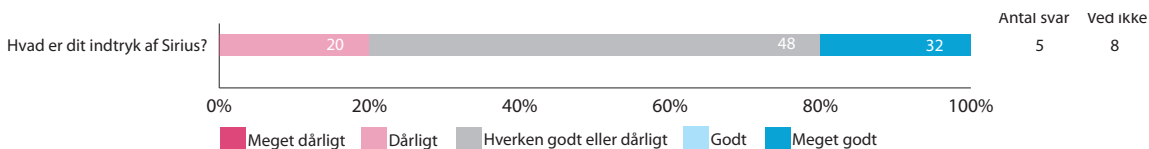
I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan de respondenter, der har valgt et af de fire plejehjem for døve, selv har vurderet det pågældende tilbud.

De respondenter, der har valgt Kastanjehusene:

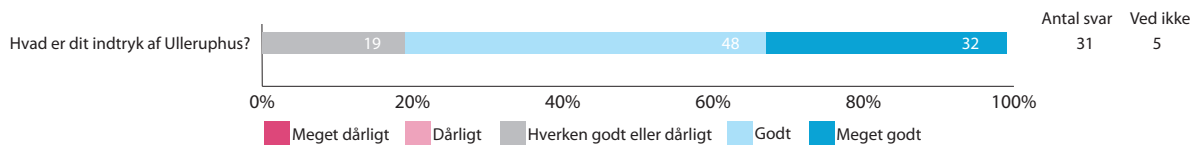
Som det ses, virker det ikke umiddelbart som om, der er fuld overensstemmelse mellem respondenternes valg af plejehjem og deres indtryk heraf. Der er 46, der har valgt Kastanjehusene. Heraf er der to, der ikke har besvaret spørgsmålet om vurdering, og 18, der har svaret "ved ikke". Der er således i alt 43 % af dem, der har valgt Kastanjehusene, der ikke synes at have noget kendskab til tilbuddet. Til gengæld har de respondenter, der har valgt Kastanjehusene, og som også har et indtryk af stedet, vurderet det meget positivt med en gennemsnitlig score på **4,2** på en skala fra 1 til 5.

Hvis vi ser på de respondenter, der har valgt Sirius, så ser det endnu mere modsætningsfyldt ud.

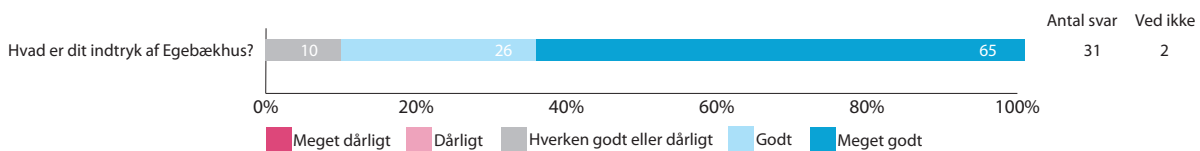

Kun fem af de 13 personer, der har valgt Sirius, har et indtryk af plejehjemmet, og kun en af de fem har vurderet det positivt, mens en har svaret "dårligt", og tre har svaret "hverken godt eller dårligt". De respondenter, der har valgt Sirius, og som samtidigt har et indtryk af stedet, har givet det en gennemsnitlig score på **3,2**, hvilket noget overraskende ligger under den gennemsnitlige score som Sirius opnår via samtlige bedømmelser.

For Ulleruphus' vedkommende er der større overensstemmelse mellem valg og vurdering. I alt har 36 respondenter valgt Ulleruphus, og heraf er der fem, svarende til 14 %, der ikke har et indtryk af plejehjemmet. Af de 31, der har vurderet Ulleruphus, er der 80 %, der vurderer det som godt eller meget godt, og der er ingen negative vurderinger. Det betyder, at denne gruppe gennemsnitligt vurderer Ulleruphus til **4,1**.

For Egebækhus' vedkommende var der 34 respondenter, der svarede, at de ville vælge Egebækhus. Heraf er der en respondent, der ikke har besvaret spørgsmålet om indtryk, og to respondenter, der svarer, at de ikke har et indtryk af plejehjemmet. De resterende 31 har gennemsnitligt vurderet Egebækhus til **4,5**. Det ser således ud som om kendskabet til Egebækhus er større blandt de respondenter, der har valgt dette plejehjem, ligesom de også har givet den højeste, gennemsnitlige vurdering:

Det er overraskende, at der for både Sirius' og Kastanjehusenes vedkommende er så forholdsvis lille kendskab til tilbuddene hos dem, der vælger dem. For Sirius' vedkommende er der ligefrem en, der har et negativt indtryk af plejehjemmet, og sammenlagt giver de personer, der vælger Sirius, stedet en lavere karakter end den samlede gruppe respondenter. Det er tankevækkende, at ældre døve åbenbart ser sig nødsaget til at vælge et sted, som de ikke kender, eller som de vurderer som værende dårligt. Det er givetvis et udtryk for de begrænsede valgmuligheder, der er. Hvis man bor i Region Nordjylland og ønsker et tilbud på tegnsprog, er der ikke andre muligheder end Sirius uanset det indtryk, man har af stedet.

At så mange respondenter, der vælger Kastanjehusene, ikke selv har et indtryk af stedet, er særligt overraskende, fordi det ligger i den region, hvor der er to plejehjemstilbud på tegnsprog at vælge imellem. Hvad der er bevæggrundene for, at man vælger Kastanjehusene, er ikke muligt at svare fyldestgørende på her, men placeringen centralt i København spiller givetvis en rolle for nogle respondenter, hvilket også fremgår af et par kommentarer.

6. Afsluttende bemærkninger

Allerførst vil vi gerne understrege, hvor taknemmelige vi er overfor alle de ældre døve, der har besvaret spørgeskemaet – elektronisk eller på papir. Vi har oplevet en stor imødekommethed fra vores respondenter, og at langt den største del af gruppen er gået seriøst til værks i deres besvarelser og har gjort sig umage for at fremlægge deres synspunkter, så godt det nu var muligt indenfor undersøgelsens rammer. I arbejdet med analysen og med rapporten har det været vores ambition at fremlægge resultaterne af målingen så loyalt som muligt overfor respondenterne, så de ældre døves stemmer blev hørt bedst muligt. Om det er lykkedes, må andre vurdere.

Det har været glædeligt og givende at se, hvordan der er blevet taget imod denne mulighed for at give sin mening til kende, og også at opleve, hvordan undersøgelsen i sig selv synes at have igangsat en bevidstgørelsesproces hos flere af respondenterne. Jævnfør de indledende afsnit i rapporten så viser forholdene på området os, at det er vigtigt som ældre døve at tage stilling til, hvad der skal ske, hvis man en dag ikke længere kan klare sig i eget hjem.

Arbejdet med undersøgelsen har samtidigt været forstemmende, fordi valgmulighederne er så beskedne, og fordi det er næsten umenneskelige valg, som nogle ældre døve skal tage, når den tid kommer. Alle ældre døve burde have mulighed for at vælge et godt plejehjemstilbud med et rigt tegnsprogsmiljø indenfor en rimelig afstand, men sådan er virkeligheden desværre ikke. Vi ser dette afspejlet i de ældre døves refleksioner over det svære valg. Samtidigt er der ganske mange, der vælger et plejehjem, som de egentligt ikke vurderer som værende særligt godt.

Rapportens hovedspørgsmål handlede om, hvor mange ældre døve der ville vægte tegnsprogsmiljø, og hvor mange der ville vægte nærhed til familie og venner. Og her svarede 72 % tegnsprogsmiljø, mens 28 % svarede nærhed. I det konkrete valg af plejehjem er der dog lidt færre, i alt 68 %, der peger på et af de fire plejehjem for døve, mens 32 % ønsker et andet tilbud. Da der formentligt er en vis underrepræsentation af ikke-medlemmer i undersøgelsen, og vi samtidigt kan se en tendens til, at ikke-medlemmer i højere grad prioriterer nærhed over tegnsprogsmiljø, er det formentligt reelt en lidt højere andel, der vil fravælge de fire plejehjem. Desuden viser rapporten klart, at der flere steder i landet er ønske om flere plejehjemstilbud for døve.

Det er nu op til Hovedbestyrelsen at beslutte, hvordan DDL vil arbejde videre med området, og vi håber, at rapporten i den henseende vil være et brugbart fundament for det videre arbejde.

De skal siges, at vi undervejs i arbejdet har mærket en stor interesse for undersøgelsen, også fra udbydernes side. Rapporten beskriver blandt andet, hvordan respondenterne vurderer de fire plejehjem for døve ud fra det indtryk, de nu havde af de pågældende steder. Det er vores håb, at plejehjemmene vil tage godt imod denne måling og også kan bruge den i deres videre arbejde. Helt oplagt vil vi pege på vigtigheden af god kommunikation udadtil. At man åbner sig ud mod døvesamfundet, så de ældre døve får mulighed for at få et bedre og mere retvisende indtryk af de forskellige tilbud.

7. Ordforklaringer

I rapporten har vi for nemheds skyld valgt at bruge ordet "plejehjem" om alle de fire tilbud til ældre døve, skønt ingen af dem egentligt er plejehjem i lovens forstand længere. For overblikkets skyld bringer vi her en kort definition af de forskellige boligtyper:

Plejehjem

Plejehjem er opført før 1988 og administreres efter serviceloven § 192. Her betaler beboerne for husleje, varme og el, og prisen fastsættes individuelt efter borgerens indkomst. Denne form for plejehjem opføres ikke længere. De eksisterende plejehjem er i mange tilfælde overgået til at være almene plejeboliger og administreres efter denne lovgivning.

Almene plejeboliger

Plejeboliger er selvstændige lejeboliger, som er opført efter lov om almene boliger. Der oprettes lejekontrakt, betales indskud og husleje, varme og el som ved enhver anden bolig. Der kan søges boligstøtte og lån til indskud hos kommunen. Almene plejeboliger administreres efter lov om almene boliger.

Beskyttede boliger

Beskyttede boliger er forbeholdt borgere med betydelige fysiske handicap, som kan fungere i en selvstændig bolig med tilsyn, hjælp og støtte fra bebyggelsens plejegruppe. De opføres ikke længere, men de eksisterende boliger kan dog føres videre.

Almene ældreboliger

Ligesom almene plejeboliger er ældreboliger selvstændige lejeboliger opført efter lov om almene boliger. Der oprettes således lejekontrakt, betales indskud og husleje, varme og el, og der kan søges boligstøtte og lån til indskud hos kommunen. Modsat plejeboliger har ældreboliger ikke tilknyttet personale døgnet rundt. Derfor er boligerne egnede til ældre, der er i stand til at klare sig i egen bolig uden behov for døgn-dækning.

Botilbud for voksne

Botilbud efter servicelovens § 107 og § 108 er for personer, der har behov for særlig støtte, behandling og hjælp til hverdagens gøremål og pleje grundet betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Boligerne er således ikke kun for ældre borgere.

8. Bilag

Bilag 1: Spørgeskema

DIN ALDER: _____ år

HVOR BOR DU?

(i hvilken region)

Region Hovedstaden

Region Sjælland

Region Midtjylland

Region Nordjylland

Region Syddanmark

ER DU MEDLEM AF DDL / EN SENIORKLUB FOR DØVE?

Ja

Nej

HVIS DU SELV SKULLE VÆLGE PLEJEHJEM, HVOR VILLE DU SÅ GERNE BO?

Sirius (Aalborg)

Ulleruphus (Fredericia)

Egebækhus (Nærum)

Kastanjehusene (København)

Et andet plejehjem.

Ved ikke

Skriv gerne hvilket/hvor: _____

HVAD ER MEST VIGTIGT FOR DIG, HVIS DU SELV SKULLE BO PÅ PLEJEHJEM?

(sæt kun ét kryds)

Tegnsprogsmiljø

At plejehjemmet ligger i nærheden af familie og venner

HVAD ER DIT INDTRYK AF DE FIRE PLEJEHJEM FOR DØVE?

Du behøver ikke at have besøgt plejehjemmet for at svare på spørgsmålet.

Det kan også være indtryk, du har, fordi du har hørt om plejehjemmet fra andre.

Sirius (Aalborg)

ved ikke

Ulleruphus (Fredericia)

ved ikke

Egebækhus (Nærum)

ved ikke

Kastanjehusene (Kbh.)

ved ikke

Sæt en ring om den smiley, du mener passer bedst ud for hvert plejehjem, eller sæt kryds ud for **ved ikke**, hvis du slet ikke har noget indtryk af plejehjemmet.

Hvis du har en kommentar, er du velkommen til at skrive den her:

Mange tak for din hjælp

Guidelines når man formidler information om undersøgelsen til de ældre døve

Mange tak fordi du vil hjælpe DDL med vores ældreundersøgelse. Vi har her samlet nogle få, gode råd til hvad man skal være særligt opmærksom på i dialogen med de ældre døve:

1. Kun ét spørgeskema til hver

Start med at spørge, om den ældre døve allerede har besvaret spørgeskemaet før. Man skal kun besvare ét spørgeskema (enten elektronisk eller på papir – ikke begge dele).

2. Undgå at påvirke med din egen holdning

Vær objektiv i din formidling og lad ikke din egen holdning komme til udtryk, når du præsenterer spørgsmål og svarmuligheder for den ældre. Det er helt naturligt at du selv har en mening – f.eks. at du selv foretrækker et bestemt plejehjem – men din holdning kan let komme til udtryk når du spørger uden at du selv er klar over det, og du kan risikere at påvirke den ældre døve. Vær derfor opmærksom på din mimik, at den ikke er positiv eller negativ, og forsøg at formidle så neutralt som muligt.

Fortæl, at det er den ældre døves egen mening, som er vigtig. Der findes ikke "rigtige" eller "forkerte" svar. DDL er interesseret i at finde ud af hvad ældre døve selv ønsker.

3. Formålet med undersøgelsen

Hvis den ældre døve føler sig usikker på, hvad formålet med undersøgelsen er, eller hvem der står bag, kan du afspille Lars Ahlburgs video hvor han forklarer om undersøgelsen.

4. Elektronisk spørgeskema

Hvis den ældre døve føler sig tryk ved det, så lad ham/hende svare på det elektroniske spørgeskema, som du finder på DDL's hjemmeside. Her findes alle spørgsmål på dansk tegnsprog. Du bør stadig stå til rådighed, hvis der er spørgsmål eller behov for at uddybe.

5. Forstår den ældre døve spørgsmålene

Hvis den ældre døve ønsker at besvare spørgsmålene i papirversionen, er det en god ide at starte med at se tegnsprogoversættelsen af spørgsmålene igennem sammen.

Hvis man er usikker på skriftlig dansk, er det ikke altid man ønsker at afsløre det for andre. Vær derfor opmærksom på om den ældre døve har forstået spørgsmålene, og stå til rådighed med hjælp, hvis du opdager at han/hun er usikker.

6. Rum til at lade den ældre døve besvare i fred

Vær opmærksom på, om den ældre døve ønsker at hemmeligholde sin besvarelse for dig - og giv plads til det, hvis det er tilfældet. Sid evt. overfor den ældre døve, så du ikke kan se hvad der svares og giv ham/hende mulighed for at lægge det udfyldte spørgeskema i en kuvert.